

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2019

Tereza Kosíková

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta
Katedra Sociologie

Vlivy vojenského letiště na život obyvatel v Čáslavi

Bakalářská práce

Autor: Tereza Kosíková

Studijní program: Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Hradec Králové 2019

Zadání bakalářské práce

Autor: Tereza Kosíková

Studium: F16BP0051

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Vlivy vojenského letiště na život obyvatel v Čáslavi**

Název bakalářské práce AJ: Influence of the Military Airport on the Life of Inhabitantus in Čáslav city

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem je posouzení kvality života obyvatel města Čáslav, po vstupu vojenské letecké základny do prostoru města. Práce se bude zabývat pozitivními i negativními vlivy. V analytické část práce bude použita metoda polostrukturovaných rozhovorů s obyvateli města Čáslav zaměřených na míru uvědomování si vlivu vojenské letecké základny na rozvoj města a na jejich postoje k letecké základně a k osobám na ni působících.

BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. (2002). Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha: Karolinum. HAMPL, M. (1996). Geografická organizace společnosti a transformační procesy v České republice. DemoArt, Praha. YORK AVIATION (2004): The social and economic impacts of airports in Europe. Wokoun, R. (2008). Regionální rozvoj: (východiska regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování). Praha: Linde. DARDIA, M., MCCARTHY, K. F., VERNEZ, G. (1996). The Effects of Military Base Closures on Local Communities: A Short-Term Perspective HAWKINS, K., E. (2005). MILITARY-BASE IMPACT ON A LOCAL ECONOMY: A CASE STUDY OF THREE MILITARY BASES IN TWO METROPOLITAN STATISTICAL AREAS HRABÁNKOVÁ, M. (2011). Faktory regionálního rozvoje a jejich vliv na sociálně-ekonomický potenciál regionu: vědecká monografie. Brno: Akademické nakladatelství CERM.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Ján Bunčák, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 5.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením: doc. Mgr. Jána Bunčáka, CSc. a uvedla jsem zde pravdivé a použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 5. 5. 2019

.....

Tereza Kosíková

Anotace

KOSÍKOVÁ, TEREZA. *Vliv vojenského letiště na život obyvatel Čáslavi*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2019, 65 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce je zaměřena na vliv vojenského letiště na obyvatele města Čáslavi, především na vztah veřejnosti s armádou. Armáda je zde chápána jako 21. základna taktického letectva Čáslav. Jelikož je letecká základna umístěna v těsné blízkosti města Čáslav, je zde předpokládán jistý vliv. Cílem této bakalářské práce je posouzení vztahu a postoje dvou věkově rozdílných skupin obyvatel k letecké základně a příslušníkům armády. Práce se také zabývá pozitivními či negativními vlivy a tím, jakou roli představuje Čáslav ve vztahu k vojákům a jejich rodinám. V analytické části práce byla pro empirické šetření použita kvalitativní metoda za pomoci metody focus group, dle předem sepsaného scénáře. Práce se zaměřuje na zjištění vlivu vojenské letecké základny, společné soužití vojáků a civilních spoluobčanů ve městě Čáslav a na postoje obyvatel k pracovníkům působících na letecké základně a jejich práci. Závěrem bakalářské práce je porovnání jednotlivých dosažených výsledků, jejich shrnutí a zhodnocení.

Klíčová slova

Armáda, město Čáslav, vojenské letiště, vztahy armády s civilním obyvatelstvem

Anotation

KOSÍKOVÁ, TEREZA. *Influence of the Military Airport on the Life of Inhabitants in Čáslav city*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, Univesity Hradec Králové, 2019, 65 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor thesis is focused on the influence of the military airport on inhabitants of Caslav city, especially the relationships between the public with the army. The army is here understood as the 21st Tactical Air Force Base in Caslav. As the air base is located in close proximity to Caslav, there is a presumed influence. The aim of this thesis is to assess the relationships and attitudes of two different age groups of civilians to the air base and army members. Thesis also deals with positive or negative influences of Caslav with soldier's families living there. In analytical part of thesis, a qualitative method was used in providing the empirical research and the focus group method was applied, on basis of pre-written scenario. The work focuses on the influence of the military air base, the coexistence of soldiers and civilian fellow citizens in the city of Caslav and the attitudes of the population to workers working at the air base and their work. The conclusion of the thesis is a comparison of the individual results, their summary and evaluation.

Key words

Army, Caslav city, civil-military relations, military airport

Poděkování

Především bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce doc. Mgr. Jánů Bunčákovi, CSc. za odborné vedení, cenný čas a rady, které mé práci věnoval. Dále bych ráda poděkovala všem svým respondentů, kteří mi též věnovali svůj čas a ochotně se podíleli na mém empirickém výzkumu. V poslední řadě chci poděkovat své rodině, která mi byla též nápomocí.

OBSAH

1 Úvod.....	9
2 Cíl.....	11
3 Základní pojmy.....	12
4 Teoretická východiska.....	16
5 Dosavadní stav poznání.....	18
6 Postup a metody pýzkumu.....	23
6.1 Metoda - kvalitativní výzkum.....	23
6.2 Výzkumné otázky.....	24
6.3 Návrh metody výzkumu.....	25
6.4 Výzkumný vzorek.....	25
6.5 Výzkumné nástroje - scénář rozhovoru.....	26
6.6 Sběr a zpracování dat.....	30
7 Analýza rozhovorů.....	30
8 Interpretace výsledků.....	40
9 Závěr.....	45
Seznam požitě literatury.....	49
Přílohy.....	52
1 Okódovaný přepis rozhovoru.....	53
2 Vzory kódovníků.....	66

1 ÚVOD

Bakalářskou práci na téma „Vliv vojenského letiště na život obyvatel v Čáslavi“ jsem se rozhodla psát, protože mám osobní, rodinný vztah k nedalekému vojenskému letišti. Armáda a její jednotlivé složky jsou aktuálním tématem z mnoha důvodů. Armáda je nejenom státní institucí s výjimečným postavením v struktuře státních institucí působících v zemi. Armáda tradičně nabízí zaměstnání a dlouhodobý kariérní růst mladým lidem, ale ve vymezených situacích, v době války má právo povolávat do svých řad dospělé obyvatele obecně.

Armáda má specifické nároky na kvalifikaci svých příslušníků i civilních zaměstnanců, kteří v ní pracují, což je to důsledkem práce s unikátní a často špičkovou a ojedinělou technikou. Zařazení do České armády v době míru je proto spojeno s procedurami personálního výběru a následného dlouhodobého školení. Výsledkem působení těchto skutečností je vyšší sociální postavení příslušníků armády v porovnání s postavením zaměstnanců jiných státních institucí, co samo o sobě vyvolává řadu otázek, na které lze hledat odpověď prostřednictvím sociologických výzkumů. V případě povolání civilistů do služby v armádě se problém vztahu mezi vojáky z povolání a civilisty povolanými do vojenské služby mimořádně prohlubuje.

Důležitou věcí, kterou bych ráda uvedla v úvodu je, že v průběhu vypracovávání bakalářské práce se pozměnilo několik základních aspektů. Původním předpokladem bylo zkoumání infrastruktury města a změny ve městě Čáslav od vstupu letecké základny do prostor města. Nadále proběhla změna výzkumné metody, na rozdíl od zadání práce. Původním předpokladem bylo použití polo-strukturovaných rozhovorů a na základě konzultací s vedoucím práce jsme se rozhodli, že opustíme od prvotních předpokladů a půjde o využití metody focus group. Dále jsem se s vedoucím práce dohodla, že bude zajímavější a vzhledem k dlouhodobě vysokému podílu obyvatel města z řad vojáků pro empirický výzkum vhodnější zkoumat vztahy mezi armádou a veřejností, než ovlivnění infrastruktury města armádou.

Ve své bakalářské práci hledám odpověď na několik základních otázek o vztahu mezi špičkovou součástí armády, jakou je letectví a konkrétně letecká základna a obyvateli města Čáslav, ve kterém je dislokována. V práci mě zajímá vzájemný vztah dvou celků – armádního letiště a lidmi, kteří tvoří jeho osazenstvo na jedné straně a městem, jeho samosprávou, mimovládními organizacemi a obyvateli na druhé straně.

Dalším faktorem, který byl důvodem, proč jsem se rozhodla zpracovat moji bakalářskou práci byl ten, že si samotná veřejnost neuvědomuje veškeré aspekty, které musí vojáci podstupovat a vykonávat pro svoji práci a povolání.

Má práce představuje empirické šetření. Výzkumnou metodou použitou v práci je metoda kvalitativní s využitím sběru dat metodou focus groups, a to dle předem sestaveného scénáře, který je součástí bakalářské práce. Scénář byl navržen dle hlavních okruhů otázek a doplněn dílčími otázkami. Metoda focus groups představuje rozhovor prováděný ve skupině, jedná se tedy o skupinovou konverzaci. Respondenti se sami navzájem doplňují a reagují na názory jiných členů skupiny.

Bakalářská práce je rozdělena do devíti kapitol. Věcně začíná třetí kapitolou, ve které představuji základní pojmy, které byly použity k práci. Pro potvrzení spjatosti města Čáslav s vojskem, je v této kapitole stručně popsána historie města z hlediska armádních jednotek a vývoje samotné vojenské letecké základny. V další kapitole se věnuji teoretickým východiskům, na kterých se zakládá má bakalářská práce. Pátá kapitola pojednává o dosavadním stavu poznání dle poznatků, které se vážou k tématu mé bakalářské práce

Šestá kapitola s názvem Postup a metody výzkumu, je rozdělena do subkapitol, které popisují jednotlivé části postupu výzkumu. Dále v ní uvádím výzkumné otázky, popisují výzkumný vzorek respondentů a průběh sběru dat. Uvádím zde také dva scénáře, které byly použity při řízení rozhovorů.

Sedmá kapitola obsahuje analýzu rozhovorů a shrnutí výsledků z rozhovorů v jednotlivých skupinách. Uvádím v ní i krátké ukázky odpovědí, které považuji za klíčové pro zodpovězení výzkumných otázek.

V osmé kapitole nazvané Interpretace výsledků zahrnuji výsledky empirického šetření a provádím v ní komparaci výsledků rozhovorů v jednotlivých skupinách. Závěr práce věnuji shrnutí a celkovému zhodnocení získaných výsledků z empirického šetření. Zamýšlím se také nad dalším návrhem prohloubeného výzkumu v oblasti vztahů armády s veřejností.

Základním problémem, se kterým jsem se setkala při zpracování bakalářské práce, byl nedostatek současné české odborné sociologické literatury pojednávající o vztazích mezi armádou a civilní společností. Po vzájemné domluvě s vedoucím práce

jsem pracovala zejména mimo českou literaturu obecně pojednávající o vojenství s odbornými texty v angličtině, které jsem získala z internetových stránek odborných časopisů. Protože se jedná o úzce specializovanou literaturu, neměla jsem možnost citovat z tištěných verzí těchto zdrojů.

Součástí bakalářské práce je i seznam použité literatury a přílohy, kde uvádím vzorový přepis okódovaného rozhovoru a kódovník.

2 CÍL PRÁCE

Hlavním cílem mé práce je zjistit vliv armády, letecké základny Čáslav na život obyvatel města, jejich vnímání tohoto působení a základní postoje obyvatel k příslušníkům armády. Na druhé straně chci zjistit, jak vnímají město Čáslav a jeho obyvatele příslušníci Leteckých sil Armády ČR a jak hodnotí své vztahy k městu a jeho obyvatelům. V bakalářské práci se tedy pokouším o základní zmapování vztahů nebo interakcí mezi vojskem, veřejností a občany města Čáslav.

Chtěla bych upozornit na rozdíly, které jsou mezi povoláním vojáka z povolání a jiným, ať už státním nebo civilním zaměstnáním. Dále bych ráda zjistila, jaká jsou omezení vojáků vůči veřejnosti a životu obyvatel města a zda jsou si civilisti v Čáslavi vědomi případných omezení. Posléze bych ráda porovнала různé věkové kategorie mezi sebou, jejich pohled a určité situace a opatření. Chci zjistit, jak velké jsou rozdíly mezi generacemi a jaký může být důvod, kromě věku, který ovlivňuje rozdílné názory.

Dalším cílem je porovnat dvě stejné věkové kategorie respondentů z řad civilistů a druhou z řad příslušníků letectva. Zajímá mě především, jak vnímají práci vojáka a rozdíly mezi vojenským a civilním zaměstnáním. Vnímání rozdílů upřesňuji projekcí situace, ve které voják opouští své dosavadní zaměstnání a hledá uplatnění v některém z civilních zaměstnání.

Svou práci chci odpovědět na několik zajímavých otázek nejenom sama sobě, ale informovat i jiné obyvatele, jaký vliv má vojenská základna v blízkosti Čáslavi na náš způsob života.

3 ZÁKLADNÍ POJMY

Sociologie vojenství, armáda a její vzdušné síly

Podle Sociologického slovníku [Sociologický slovník 1996: 1174] je *sociologie vojenství* „sociologická disciplína zabývající se *vojenstvím* jako specifickou lidskou činností zaměřenou na ozbrojené násilí ve vztazích mezi státy. Vojenství představuje činnost směřující k přípravě společnosti na válku a ve válce se fakticky realizuje. ... S.v. zkoumá stupeň militarizace společnosti, brannost obyv., úroveň výzbroje příslušného státu, mobilizační schopnost společnosti, vztah společnosti a ozbrojených sil, charakter, skladbu, vycvičenost, kázeň a morálku ozbrojených sil (event. záloh), jakož i úroveň vojenského myšlení, organizační schopnosti a spol. prestiž vojenské elity.

Armáda [Sociologický slovník 1996] je hlavním nositelem vojenských činností tvořící jádro ozbrojených sil země. *Sociologie armády* je užší sociologickou disciplínou než *sociologie vojenství*, představuje institucionální aspekt a zkoumá konkrétně rekrutaci a skladbu armády, její vnější a vnitřní mobilitu, funkce, organizaci, vnitřní řád a velení, životní a výcvikové podmínky vojáků, a zvláště mezilidské vztahy uvnitř armády.

Vzdušné síly Armády České republiky představují vojenské letectvo české armády a sídlí na základnách. Jsou tvořeny letectvem taktickým (21. základna v Čáslavi), vrtulníkovým (22. základna u Náměště nad Oslavou) a dopravním (24. základna v Praha Kbely), dále vojskem pozemní protivzdušné obrany.

Veřejnost

Pod pojmem veřejnost „je vesměs chápána větší část společnosti (resp. národa, lidu) zainteresovaná na výsledcích ekonomických a společenských aktivit s obecnějším dopadem, na řešení určitého společenského problému, respektive na společenském dění jako takovém. Je to skupina, o jejíž přízeň se uchází decizní sféra, politické strany, masmédiá, producenti a distributoři spotřebního zboží. Na veřejnost se orientují různé reklamní, propagační, případně propagandistické akce. Její odezva, takzvané veřejné mínění, má ve společnosti funkci sociální kontroly.“ [Sociologický slovník 1996: 1382] Do tohoto pojmu v nejširším slova smyslu slova tedy spadají

všichni občané, a to prakticky bez jakéhokoliv myslitelného rozdílu. O přízeň veřejnosti se uchází také armáda a její jednotlivé složky.

Město a jeho obyvatelé

Město je „z hlediska analytického jedna z podob sídla, územního společenství. Město je formou komunity, jejíž členové žijí společně tím způsobem, že sdílejí nejen ten neb onen dílčí zájem, nýbrž všechny základní podmínky společného života. Znakem takové městské komunity je, že v jejím rámci mohou být uspokojovány základní lidské potřeby a aktivity.“ [Sociologický slovník 1996: 609] Města jakožto komunity mají vlastní organizaci, ve které můžeme rozlišit především městskou autoritu (v současnosti samosprávu), zájmové organizace a městskou veřejnost.

Město Čáslav

Město Čáslav se nachází v okrese Kutná Hora, ve Středočeském kraji. Město je známo především díky vojenské letecké základně, která se nachází jen pár kilometrů od města, ve vesničce Chotusice. Čáslav byla založena v roce 1264 Přemyslem Otakarem II. Z historického hlediska je Čáslav známá taky díky Janu Žižkovi. Tudíž, již před 400 lety měla spojitost již s tehdejší armádou. V září roku 1618 se odehrála nedaleko Čáslavi a Golčova Jeníkova bitva. Tato bitva měla poměrně široký vliv na průběh stavovského povstání.

Historie novodobé armády v Čáslavi sahá až do 18. století, kdy se Čáslav stává významným správním městem, sídlem krajského úřadu, vojenské posádky a pošty. Za druhé světové války zde bylo dislokováno takzvané protektorátní vládní vojsko.

Vojenská posádka se dále rozšiřovala po roce 1945, ale především v roce 1957, kdy bylo dáno do provozu vojenské letiště. V tehdejším městě byl největším vojenským útvarům 13. tankový pluk. Na čáslavském letišti byla velitelství dvou divizí a jejich zabezpečující útvary, letecký pluk a jeho zabezpečující útvary. To pochopitelně představovalo pro město velký nárůst vojenských důstojníků a dalších vojáků z povolání.

Dle Českého statistického úřadu měla Čáslav k prvnímu lednu 2018 - 10 397 obyvatel, jedná se o dlouhodobý stav od roku 1971, pouze v letech 2001–2006 klesl počet obyvatel pod 10 tisíc. Jedny z největších nárůstů přistěhovalých Čáslav zaznamenala v letech 1971, 2006 a 2015 a to přes 400 obyvatel ročně. Tyto pohyby v počtu obyvatel byly v rozhodující míře způsobeny přírůstkem nebo dočasným úbytkem počtu příslušníků Armády ČR.

V současné době se v Čáslavi nachází několik objektů bývalých vojenských kasáren. Dvě nejznámější jsou v části Nové město – Žižkovy Kasárny a Kasárny Prokopa Holého a třetí Kasárny Jiřího z Poděbrad ve Starém městě. Některé z těchto budov byly přestavěny, nebo se do budoucna počítá s jejich přestavbou na městské byty, nebo pro veřejně prospěšné instituce, jako je Městský úřad, Domov důchodců, Lidová škola umění a domov dětí a mládeže. Čáslav je tedy dlouhodobě důležitým vojenským městem, ve kterém je přítomnost armády přirozenou součástí města.

Vojenské letiště

Letectvo v Čáslavi má dlouhodobou tradici od poloviny 20. století, kdy se zde začalo formovat současné letiště. Toto místo bylo vybráno ze strategických důvodů, protože se nachází téměř v geografickém středu České republiky, v úpatí Železných hor. Stálost počasí v tomto regionu umožňovala vytvořit zde i školní pluk pro výcvik pilotů na první proudové letouny, kterými armáda disponovala po druhé světové válce.

Letiště Čáslav bylo vybudováno v letech 1952–1958. V roce 1954 byla na letišti zkolaudována vzletová a přistávací dráha. Již v roce 1955 byly na letišti dočasně rozmístěny první letecké jednotky. V roce 1958 vzniká díky reorganizaci 28. stíhací bombardovací letecký pluk (28. sbolp). Tento pluk využíval letouny MIG-15, které byly později upravovány na stíhací bombardovací verzi MIG-15SB. V roce 1977 je zahájeno přezbrojení 28. sbolp na nadzvukové stíhací bombardovací letouny MiG-23. Pluk je vyzbrojen letouny MiG-23BN a cvičně bojovými letouny MiG-23U. V roce 1993 je zrušen 47. průzkumný letecký pluk a k tehdejšímu 28. stíhacímu bombardovacímu leteckému pluku je následně přesunuta jedna průzkumná letka s letouny MiG-21R a cvičně bojovými letouny MiG-21US.

V roce 1993 armádu významně ovlivnil rozpad Československa a vznik dvou samostatných států, České a Slovenské Republiky. V roce 1994 došlo k snížení počtu leteckých pluků a přizpůsobení letectva ekonomickým možnostem státu. Bylo rozhodnuto vybudovat celkem pět leteckých základen. V průběhu téhož roku se na letiště Čáslav přesunula 4. samostatná stíhací letka z letiště Přerov, vyzbrojená letouny MiG-21MF, MiG-21UM a L-39ZA.

Díky přesunu letounů MIG-21 a L-39 bylo na letišti v Čáslavi roku 1994 vytvořeno Letecké zkušební středisko. Letouny byly přesunuty ze zrušeného 1. stíhacího leteckého pluku „Zvolenského“ z letiště České Budějovice na letiště Čáslav, kde je od roku 1995 vytvořena základna stíhacího letectva. A na základě těchto událostí je v Čáslavi, v prosinci roku 1994, zrušen 28. stíhací bombardovací letecký pluk a je nahrazen letectvem stíhacím.

V současné době nese letiště od roku 2003 oficiální název 21. základna taktického letectva. Jejím hlavním úkolem je střežení vzdušného prostoru České republiky a vzdušného prostoru sousedních států v rámci integrovaného systému NATO. V roce 2005 byly dosluhující letouny MIG-21 MFN nahrazeny víceúčelovými nadzvukovými letouny JAS-39 gripen, které má česká armáda v dlouhodobém pronájmu už v druhém desetiletém období od partnera Britsko-Švédského konsorcia BAE- SAAB. „Základna je organizačně členěna na velitelství a štáb, křídlo taktického letectva se dvěma taktickými letkami, jednotky logistiky letectva, logistiky vojsk, radiotechnického zabezpečení a zabezpečení velení. 211. taktická letka je od dubna 2005 vyzbrojena letouny JAS-39C a JAS-39D, 212. taktická letka je vyzbrojena letouny L-159.“ [AFB Čáslav 2018]

Letecká základna taktického letectva je velice významnou součástí české armády, tudíž i velkým zdrojem investic „Do infrastruktury letiště Čáslav jsou investovány značné finanční prostředky naplánované na dostavbu letecké základny dle zpracovaného plánu. Vzletová a přistávací dráha letiště je ve velmi dobrém technickém stavu s odpovídající únosností pro uvažované typy letadel. Tyto investice obsahují také dostavbu nových zařízení, rekonstrukci opravárenských kapacit a zařízení pro plně funkční leteckou základnu srovnatelnou s leteckými základnami vzdušných sil NATO. Je budován systém velení a řízení základny a jsou vytvořena místa velení křídla a taktických letek.“ [AFB Čáslav 2018]

4 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Řešení tématu bakalářské práce zaměřeného na vliv vojenského letiště na život ve městě, v blízkosti, kterého je dislokováno, vyžaduje především ujasnění základních teoretických východisek. Z hlediska sociologie je dané problematice nejbližší sociologie vojenství. V sociologii vojenství nacházíme početné množství oblastí zkoumání a také oblast zkoumání vztahů mezi vojskem (armádou) a civilní společností. Tato oblast je v anglickojazyčné literatuře označována jako „civil-military relations“ a předmětem zkoumání je vztah mezi občanskou společností jako celkem a vojenskou organizací (armádou) ustavenou k její ochraně. „CMR je střešním konceptem, který zahrnuje různé, často normativně určené oblasti, které jsou blízké managementu, sociálním vědám a politologii.“ [Crabb, T. and Segal, D. 2015].

Samotné jádro tradiční teorie vztahů mezi armádou a civilní (občanskou) společností obsahuje paradox. Armáda jako instituce zřízená k ochraně společnosti, musí být dostatečně silná a může ohrožovat společnost, které slouží. Důsledkem této skutečnosti je, že armáda musí akceptovat „právo chybovat“ na straně civilní vlády. [Mills, C. W. 2002] Nadřazenost civilní společnosti nad armádou je komplikovanou otázkou a lze ho analyzovat jak na úrovni vztahů mezi armádou a civilní společností státu, tak i na úrovni vztahů mezi organizačními složkami armády a společnostmi měst nebo regionů.

V odborné literatuře je teoretická diskuse vedena v rovině zkoumání vztahů mezi civilními a vojenskými světy, které se od sebe zásadně odlišují. Tato diskuse vedla k vytvoření „postmoderního armádního modelu“ odpovídajícího vztahům vojenským a civilním světem po skončení studené války. Jádrem tohoto modelu je tvrzení, že armáda se vzdálila od ryze institucionálního modelu, který zdůrazňoval její naprostou institucionální odlišnost, a přiblížila se modelu, který navazuje na strukturu povolání v civilní společnosti a klade důraz na příslušnost příslušníků armády k specifickému povolání. Tato změna důrazu ji přibližuje k civilní společnosti. Autor této teorie Charles Moskos upozorňuje, že se jedná spíše o stupeň míry příklonu k institucionálnímu nebo zaměstnaneckému chápání příslušníků armády. [Moskos, Charles C. 1981]

Odlišnost „armádního světa“ je dána vyčleněním armády z civilní a občanské společnosti: armáda má jednoznačně vymezené hodnoty a normy jednání

prostřednictvím vojenských řádů (vlastní sociální hierarchie a pravomoc jednotlivých stupňů), má vlastní soudnictví a systém trestání (vojenské soudy), systém dohledu a kontroly (vojenská policie) a propracovaný systém socializace (školství a výcvik). Oddělenost civilního a armádního světa dobře ilustruje postavení francouzské Cizinecké legie, která nabízí svým příslušníkům vlastní nezávislou osobní identitu respektovanou Francouzskou republikou. Jiným příkladem oddělenosti součástí armády od společnosti, které slouží, jsou například jednotky Kozáků v Ruské armádě, které sehrály důležitou roli v okupaci Krymu. Příznačný je i systém socializace vojáků, který je založen na odloučení od civilní, občanské společnosti. I v Československu byly zřízeny po 2. Světové válce střední vojenské školy pro chlapce starší 11 let a rodinné vazby byly nahrazovány vazbou na armádní jednotku. Velkou tradici v oblasti socializace udržují země s imperiální minulostí: Ruští kadeti, frekventanti vojenských škol ve Velké Británii. V České republice působí jako součást armádního systému vzdělávání Vojenská střední škola a Vyšší odborná škola Ministerstva obrany v Moravské Třebové, Univerzita obrany a Vojenský obor při FTVS UK v Praze.

Zaměstnanecké chápání armády a vojenského povolání předpokládá zmenšení ostrosti rozdílů mezi „světem armády“ a civilní, občanskou společností. Příslušnost k armádě je vyjádřena především pracovně-právním vztahem s armádou jako specifickou organizací a voják se může běžně podílet na životě občanské společnosti. Vojenské vzdělávání má univerzálnější charakter, díky němu nabyté poznatky a zručnosti lze bez větších problémů uplatnit i v občanském životě. Osoba vykonávající vojenské povolání realizuje souběžně své cíle uvnitř armády i v občanské společnosti a armáda jako instituce tomu nebrání.

Zkoumání vztahů mezi civilní společností a armádou (Civil-military relations) se zaměřuje na makroúroveň, tedy na armádu jako celek a mechanismy její kontroly ze strany politicky organizované společnosti neboli státu. Pro oblast vztahů mezi složkami armády a částmi společnosti se v literatuře využívá spíše pojmu „civil-military interaction“, který lze přeložit jako „interakce mezi civilní společností a vojskem“.

5 DOSAVADNÍ STAV POZNÁNÍ

Při hledání vhodného materiálu ke své bakalářské práci jsem bohužel nenalezla literaturu ani dizertační nebo bakalářskou závěrečnou práci, která by byla stejně

zaměřená, nebo se zabývala stejným tématem. Zaměřit se na některé problémy, které se objevují ve vztahu mezi armádou a veřejností mi pomohla příručka NATO. [Best & Bad Practices on Civil-Military Interaction, 2014] Tato příručka je určená spíše pro vojáky, kteří se adaptují na misích v zahraničí a poskytuje jim návody jak budovat vztah s místními civilisty, ale obsahuje i řadu obecných poznatků.

Příručka NATO přímo poukazuje na rozdílnost světa armády a civilního světa. Příkladem je seznam předsudků, stereotypů a hodnotových rozdílů, které vystupují v obou světech, mezi civilisty a vojáky působících někdy i v zahraničních misích. Uvádím některé z protipólů:

- *Disciplinovaný* proti *nezávislý*
- *Hierarchie* proti *decentralizace*
- *Velení a řízení* proti *konzultace a dialog*
- *Celoživotní kariérní trénink* proti *školení*
- *Cíle určovány politikou* proti *řízení se humanitárními zájmy*
- *Hierarchie* proti *demokracie*
- *Formální* proti *neformální*
- *Doktríny* proti *principy*
- *Konzervativní* proti *nedisciplinovaný*
- *Netrpělivý* proti *nedochvilný*
- *Nadměrné vědomé jistoty* proti *spravedlivost*
- *Vojenství* proti *civilní život*

V některých z uvedených příkladů se nejedná o pouhý předsudek. Konkrétně v uvedených příkladech se jedná spíše o charakteristiku rozdílů mezi jednotlivými světy. Příklad, voják si musí po dobu své kariéry udržovat, případně rozšiřovat svou kvalifikaci. S ní souvisí i zdravotní a fyzická kondice. Pokud voják není zcela zdravý, můžeme v případech snížení fyzické kondice pod stanovenou hranici mluvit i o nevyhnutelném opuštění armády. Naopak, u civilních zaměstnání je hranice fyzické a zdravotní kondice zaměstnance stanovena méně náročně. Na to navazuje i vzdělání,

kdy v civilní sféře lze nalézt zaměstnání, která nevyžadují rychlé formy vzdělávání a zdokonalování ve své profesi. Opakem je voják, který je nucen si své vzdělání zdokonalovat i formou vojenského cvičení, rychlého vzdělávání nezbytného v situaci.

Základem pro porozumění je komplexnější porozumění cílů, akceptování různých způsobů chápání situace, pověření a odpovědností. Musí vycházet ze snahy o porozumění ostatním aktérům. Pokud bude voják v těchto oblastech úspěšný, přispěje k zlepšení atmosféry prohloubením vzájemné důvěry a sebejistoty aktérů.

V příručce je zmíněno několik pravidel i věcí, které by voják, účastník mise neměl dělat. Tyto pravidla lze přenést i do neválečné oblasti, jakou je například Čáslav a její vazba na vojenské letiště. Jedno z těchto pravidel mluví o nevytváření bariér mezi vojenskými a civilními partnery. Je potřeba překonávat bariéry při komunikaci mezi rozličnými kulturami a světy.

Další z pouček vyžaduje respektování hodnot, principů či pravidel jednání jiných subjektů. To je základem pro vytvoření vyvážené a důvěryhodné komunikace. Případná neúcta k některým z principů těchto institucí by vedla pravděpodobně k pochybnostem o armádě a dalším neúspěchům v případném dialogu.

Jedním z neformálních pravidel, které voják musí dodržovat v osobním kontaktu s jednotlivci je důvěra a sebejistota. Pokud by jedna z obou stran měla pochybnost a její důvěra by nebyla stoprocentní, mohlo by to vést k neúspěšné spolupráci či úplné ztrátě kontaktu. Třeba vzít v úvahu, že se může jednat i o zcela banální záležitost, běžný požadavek na interakci, který může podpořit zvýšení důvěry.

Příručka NATO popisuje jako další pravidlo spolehlivost. Jedná se o dodržování zásad a závazků převzatých během dialogu, což pomáhá budovat důvěru.

Odměnou za interakce s jinými organizacemi a kulturou je zpravidla zlepšování důvěry. Důvěra či odpovědnost nesmí být zaměňována s právní odpovědností, například ve vztahu k zákonům týkajících se vedení ozbrojených konfliktů. Jinými slovy, čím větší je posun v komunikaci mezi vojenskou a civilní sférou, tím větší důvěra mezi nimi vzniká. Tuto zásadu lze přímo přenést i na současný vztah občanů a vojáků v Čáslavi. Pokud by nebyla udržována vzájemná komunikace mezi leteckou základnou a městem, armáda by vůči veřejnosti ztrácela na důvěře.

Na to navazuje transparentnost jednání a sdílení informací. Pro úspěšné civilně-vojenské interakce mají klíčový význam sdílené informace o společném chápání situace a nezbytných opatření. Sdílení příslušných informací podporuje budování důvěry a trvalé komunikace, ale také může umožnit ostatním aktérům zlepšit účinnost a efektivitu svého jednání, nebo bezpečnost svých zaměstnanců. Vojenské jednotky proto mají mít zájem o aktivní poskytování odpovídajících informací civilním aktérům. Proto je v zájmu armády informovat občany města o různých cvičeních nebo výlukách způsobených provozem letiště.

Na druhé straně je pro zajištění ochrany jednotlivců, organizací a zdrojů nepostradatelná bezpečnost, která je rovněž vytvářena politikou transparentnosti, zveřejňování informací o činnosti armády. Tendence k nadměrnému utajování informací v ozbrojených silách vede ke vzniku nedorozumění a snižuje úroveň interakce v důsledku rozdílného chápání požadavků.

Naopak, uvolnění nadměrného množství informací není prospěšné, protože to může vést k přetížení informačních kanálů a pohřbívání důležitých informací pod informacemi sekundárního významu. Dalším důsledkem může být prozrazení důležitých informací veřejnosti, které by mohly být zneužity, co by mohlo mít opačné nebo až fatální důsledky. Efektivní realizace principu „potřeba sdílet“ předpokládá, že poskytovatel ví, jaké informace potřebují partneři pro spolupráci. Využívání informačních platforem pro šíření informací je proto jedinou možností, která rozšiřuje přímé kontaktní a výměnné mechanismy.

Pro udržení dobrých vztahů stojí i zajištění přechodu civilním územím. Zajištění plynulého přechodu, včetně jeho plánování, by mělo zahrnovat civilní subjekty, které jsou obvykle odpovědné za každou část území od začátku přípravy i během fáze provádění. To umožní zohlednit odborné znalosti, schopnosti a kapacitu příslušných aktérů.

V druhé kapitole příručky NATO je doplnění o přehled některých nejlepších a nejhorsích praktik, se kterými je možné se setkat v oblasti civilně-vojenských interakcí. Jsou uvedeny příklady toho, co dělat a co nedělat.

Dělat:

- Snažte se budovat (osobní) vztahy

- Slad'ujte strategie aktérů již ve fázi plánování
- Popište dlouhodobou udržitelnost vašeho jednání
- Respektujte rozhodnutí druhé strany a snažte se s nimi vypořádat
- Sdělte svůj časový harmonogram

Nedělat:

- Podléhat stereotypům
- Vytvářet bariéry mezi vojenskými a civilními partnery
- Nedodržovat normy civilních partnerů
- Neslibujte něco, co nemůžete dodržet
- Nepodceňujte „potřebu sdílet“

Ačkoliv je téma mé bakalářské práce ne až tak probádané, je v posledních pár letech vskutku aktuální. Důkazem mohou být enormní počty přihlášených rekrutů na vojenský výcvik, přičemž po jeho uskutečnění se rekruti stávají plnohodnotnými vojáky sloužící české armádě.

K mému tématu jsem objevila pouze jeden výzkum, který by byl prováděn mezi armádou a veřejností. Existuje však několik odborných prací, které se zabývají spíše nástroji, které jsou použity armádou při komunikaci s veřejností, vývojem armádního marketingu nebo vlivu chování příslušníků armády na veřejné mínění. Bohužel jsem nenalezla práci, která by se zabývala oboustranným vztahem členů armády (vojenského letiště) a veřejností, v mém případě obyvateli města.

Výzkum „Armáda a veřejnost“, který jsem zmínila, byl proveden pod záštitou Univerzity obrany v Brně v roce 2010 a našla jsem ho v internetovém časopise Vojenské rozhledy. Výzkumy, které se realizují již od roku 2006, provádějí příslušníci skupiny sociálních věd katedry sociálních věd a práva Fakulty ekonomiky a managementu Univerzity obrany v Brně, Mgr. Nataša Ballová, Mgr. Jiří Hodný, Ph.D. a Mgr. Ing. Radomír Saliger, Ph.D. Výzkum je prováděn již řadu let a je zaměřen na názor veřejnosti a postoje veřejnosti k české armádě, vojenským profesionálům či

obraně a bezpečnosti. S rozdílem, oproti mému výzkumu v bakalářské práci, je tento výzkum prováděn formou dotazníkové metody. Výzkum přinesl následující poznatky.

„V následujícím desetiletí došlo k řadě významných událostí v životě armády a celé společnosti. Můžeme zmínit přijetí České republiky do NATO a Evropské unie, zrušení základní vojenské služby, teroristické útoky proti Světovému hospodářskému centru, významné zbrojní zakázky, účast našich vojáků v zahraničních misích apod. Všechny tyto události se vždy nějakým způsobem promítly do stavu veřejného mínění a výsledků jeho průzkumů.“ [Vojenské rozhledy 2010]

Výzkum se však týkal spíše všeobecných faktů, které se týkají české armády. Jedná se o názory na obranu České republiky, hodnocení schopností armády, názory na postoje k misím AČR a identifikaci důvěry v armádu jako instituci. Jelikož je tento výzkum prováděn již několik let, jedná se o dlouhodobý výzkum a je zaměřen na vývoj názorů veřejnosti na celostátní úrovni.

Na tomto výzkumu mě zaujal především způsob dotazování respondentů. Z důvodu zajištění objektivnosti byly respondentům předloženy informační podklady, podle kterých respondent uvážili své odpovědi. Jako příklad uvedu vývoj názorů respondentů v letech 2006–2009 na obranu České republiky. „Respondentům byl předložen výčet některých eventuálních ohrožení a byli vyzváni, aby uvedli, do jaké míry se jich obávají, nebo naopak neobávají.“ [Vojenské rozhledy 2010]

Jelikož je výraz „obrana“ běžně využíván ve spojitosti s armádou a je používán i při běžné komunikaci, aby mohl být pojem použit, musí být v empirickém šetření operacionalizován. Je nutné uvést konkrétní příklady, které představují obranu a ty uvádět v konkrétních otázkách dotazníku. Mezi další výrazy, které musely být takto operacionalizované, byly image a prestiž armády. „Tyto proměnné jsme operacionalizovali jako názory veřejnosti na schopnosti armády bránit zemi před vnějším napadením, plnit závazky ve vztahu ke spojencům v NATO, pomáhat občanům při živelních pohromách, ale také jako hodnocení morálních kvalit armády, její vycvičenosti a vyzbrojenosti moderní vojenskou technikou.“ [Vojenské rozhledy 2010]

Tento výzkum byl pro mou práci důležitým zdrojem poznatků, díky kterým jsem si uvědomila, že pro civilní občany je třeba některé, někdy až odborné výrazy, lépe vysvětlit. Především z toho důvodu, že pouze na správně a naprosto srozumitelně

položenou otázku lze očekávat plnohodnotnou a reprezentativní odpověď. Dále je v našem zájmu seznámit respondenta i s možnými důsledky našeho porozumění jejich odpovědí v širších souvislostech. Velkou výhodou metody focus group je možnost překonání možných nedorozumění v průběhu skupinové diskuse.

Bohužel, nenalezla jsem novější empirický výzkum, který by se zabýval otázkou vztahů a interakcí mezi armádou a civilním obyvatelstvem. Domnívám se, že výzkumy s tímto zaměřením by přinesly nové informace o postavení armády ve veřejném mínění, jak pro armádu a jiné instituce, tak pro sociology zabývající se touto otázkou.

6 POSTUP A METODY VÝZKUMU

6.1 Metoda – kvalitativní výzkum

Pro svoji bakalářskou práci jsem zvolila metodu kvalitativního výzkumu. „Kvalitativní výzkum často shromažďuje to, co lidé říkají, a jejich slova používá jako klíče ke studovanému tématu. [...] Jedinci či menší skupiny mohou být požádány, aby prodiskutovaly nějaké téma, zatím co výzkumník jejich diskusi zaznamenává. Tyto rozhovory mohou být pečlivě naplánované, nebo mohou být mnohem volnější a improvizované podle toho, co se vám pro předmět, který chcete studovat, zdá nejvhodnější.“ [Walker 2012]

Mezi výhody, které přináší kvalitativní výzkum, můžeme řadit hloubkový popis zjišťované věci, získání podrobnějších informací, které by se u kvantitativního výzkumu zjišťovali obtížněji. Nadále osobní kontakt s respondentem, tudíž možnost získání možnosti pozorování respondenta a popisu respondentova chování.

6.2 Výzkumné otázky

Pro svou bakalářskou práci jsem musela zvolit druh výzkumných otázek, na které by mohly odpovídat obě skupiny mého výzkumného vzorku. I přestože je mezi těmito světy poněkud silná hranice, tak je ale zároveň překonatelná. Výzkumné otázky jsem zvolila tedy takto:

1. Jak jeden svět vnímá ten druhý a naopak?
2. Jaké je postavení rodin vojáků?
3. Jaké je postavení vojáků vůči obyvatelům a obyvatel vůči vojákům?
4. Jak je důležitá Čáslav pro letiště?
5. Omezení vztahů mezi vojáky a veřejností

První z okruhů, který jsem zvolila, je vnímání světů. Impulzem byla skutečnost, že Čáslav je nazývána městem vojáků a dělí se vskutku na dvě poloviny, a to vojáky z povolání a občany pracující v civilní sféře. Vzhledem k tomu, že i já jsem obyvatelkou Čáslavi, je v mém osobním zájmu zjistit, jak jsou tyto dva světy vzájemně vnímány.

Nadále jsem své otázky strukturovala na základě toho, že téměř většina vojáků, žijících v Čáslavi již zde mají své zázemí a vybudovanou rodinu. Opět vycházím z vlastní zkušenosti, jelikož jsou i v mé rodině vojáci. Zajímá mě, jak jednotliví členové rodin spojení s armádní nebo civilní oblastí vnímají postavení rodinných příslušníků pracujících na letišti, a jak si vojáci myslí, že je jejich rodiny vnímají.

Již jsem se setkala jak s názory, že vojáci jsou obdivováni, tak s názory, že je civilisté málo chápou. Proto jsem zvolila okruh otázek na postavení vojáků z povolání ve společnosti a vztah civilní společnosti k nim. Lze dokonce formulovat hypotézu, že vzhledem k postavení Čáslavi bude vnímání vojáků intenzivnější, protože na rozdíl od jiných měst se nachází v bezprostřední blízkosti velkého vojenského letiště. Navazuje na to otázka, jak je vnímána obyvateli města jejich specifická práce.

Svůj výzkum jsem takto směřovala také z důvodu, že v Čáslavi se vyskytuje i názor, že nebyť vojenského letiště v její blízkosti, Čáslav by nebyla tam, kde dnes je. Česká armáda pomohla městu k jejímu relativnímu se dostání do podvědomí široké veřejnosti, podvědomí ostatních krajů či měst. Přímo se tedy nabízí otázka, zda je Čáslav pro vojáky stejně důležitá, jako je letiště pro Čáslav.

V posledním okruhu se budu věnovat omezením, které vojákům vyplývá z jejich povolání. Již při svém dospívání jsem si pocítovala různá omezení členů rodin vojáků.

6.3 Návrh metody výzkumu

Jako výzkumnou metodu jsem pro svoji práci zvolila metodu focus groups. „Focus groups (ohniskové skupiny či skupinové diskuze) jsou jednou z metod získávání dat zejména v kvalitativním výzkumu. Používají se často v sociologii a psychologii, ale i v dalších oborech. Spočívají v moderované diskusi, která má za cíl prozkoumat postoje, názory, mínění veřejnosti, často v souvislosti s marketingovým výzkumem, průzkumem spotřebitelských návyků, k určení účinnosti reklamy a podobně.“ [Wikipedia „Focus group“]

U této metody sledujeme několik pravidel, a to především minimální a maximální počet osob a vhodný výběr vzorku respondentů, členů skupinových diskusí, relevantních k tématu, kteří znají zkoumaný problém, vědí, o čem jde a jsou ochotni se k němu vyjádřit. Dalším kritériem je, aby se naši respondenti neznali a byli vybráni zcela náhodně, pokud by se totiž jednalo o průzkum trhu, kdy by se jednalo o nějaký výrobek, a naši respondenti by se znali, mohly by být jejich odpovědi zavádějící (např. záměrně hanit vybraný výrobek), tudíž by se stal celý rozhovor nepoužitelným. Nadále by měl být respondentů určitý počet, kdy maximální doporučený počet se pohybuje okolo 12 osob.

6.4 Výzkumný vzorek a způsob provedení rozhovoru ve skupině

Výzkumný vzorek byl sestaven za pomoci kvótního výběru. Kvóty byly stanoveny na základě předmětu výzkumu a jeho znaky představovaly: voják či civilista, do 30 let a nad 30 let a vyvážený podíl mužů a žen. Můj výzkumný vzorek se skládá celkem ze 3 skupin, přičemž první skupina představuje 6 člennou skupinu vojáků od 30 do 50 let, druhá 6 člennou skupinu civilistů od 30 do 50 let a třetí 5 člennou skupinu civilistů do 30 let. Podle původního záměru měla být i skupina vojáků ve věku do 30 let, ale bohužel, nebylo možné najít dostačující počet osob, které by byli občany Čáslavi, bylo jim od osmnácti do třiceti let a zároveň pracovali na letišti. V tom případě se nepatrně rozšířil vzorek v oblasti skupin vojáků i civilistů nad třicet let.

Nikdo z respondentů by neměl dominovat mezi ostatními, což je důležitá podmínka zejména ve vztahu k vojákům a zároveň by neměli být mezi respondenty tzv. „přítakávače“, čím jsou myšleni lidé, kteří nemají svůj vlastní názor a pouze

přítakávají názorům ostatních. Respondent tohoto typu by nebyl užitečný, protože bychom se od něj nedozvěděli žádný zajímavý, podmíněný či vlastní názor.

Cílem metody focus groups, na rozdíl od metody individuálních rozhovorů není, aby se respondenti shodli na jednom společném názoru či řešení. Jde ovšem o to, abychom se od jednotlivých respondentů dozvěděli co největší množství informací a ostatní respondenti na tyto názory reagovali vlastními názory na dané téma. Je nutné diskusi řídit a kontrolovat, aby nevznikaly neadekvátní spory mezi respondenty, což by mohlo vést k přerušení či k ukončení konverzace. Pokaždě by jeden z respondentů vykazoval nevhodné, agresivní chování nebo se choval nepřizpůsobivě, musíme ho požádat, aby opustil prostory, ve kterých rozhovor probíhá. Je vhodné takové opatření provést raději dříve, abychom předešli již zmíněnému přerušení celého sezení.

6.5 Výzkumné nástroje – scénář rozhovoru

Jelikož má bakalářská práce se zajímá vztahem mezi armádou a veřejností, bylo důležité zvolit metodu dvojího scénáře. Jeden ze scénářů je zaměřen pro civilisty neboli občany Čáslavi, kteří nejsou vojáci nebo občani pracující na letišti. Druhý scénář je určen pro vojáky, kteří jsou též obyvatelé Čáslavi a pracují na čáslavském letišti. Scénář byl stanoven formou základních 5 okruhů, které obsahují sadu několik dalších podotázek.

Okruhy pro civilisty jsou zaměřeny především na vojáky, jako spoluobyvatele a jejich vnímání. Dále zjištění, zda výzkumný vzorek obsahuje respondenty, kteří mají v rodině vojáka, jak je práce vojáka vnímána civilisty, pak především pro zajímavost veřejnosti, zda jsou si civilisté vědomi nebo alespoň informováni o omezení vojáka a souhrnného omezení tohoto povolání, vůči sobě samému a též veřejnosti.

A v neposlední řadě spíše otázky pro zajímavost, zda jsou v Čáslavi či jejím okolí, posléze i v ČR, místa, kam by byl omezený přístup, přesněji řečeno, kam by nesměl voják a směl pouze civilista nebo naopak, kam by směl pouze voják a civilista by měl vstup omezený či zakázaný.

Scénář pro vojáky musel být sestaven poněkud odlišně. Rovněž se skládá z 5 témat, které obsahují sadu několik podotázek věnující se tématu, s tím rozdílem, že

vojáci měli otázky jinak formulované. Témata byla hodně navázána na rodiny vojáků, a především na vztah a pouto, které vzniklo mezi vojáky, jejich rodinami a Čáslaví.

Jedním z okruhů byla témata, jak vojáci vnímají svoji práci, jak je jejich práce vnímána jejich rodinou a jak je rodina spokojena s životem v Čáslavi. Poté následují otázky, jak by se vojáci rozhodli v případě, zda by museli odejít z Čáslavi či by museli odejít z letiště, jakým směrem by směřovaly jejich další kroky a zda je jejich vazba na Čáslav již tak silná, že by Čáslav nebyli schopni opustit. Anebo zda je právě ta vazba na práci tak silná, že by kvůli práci byli ochotni odejít jinam, i do jiného města.

Následující otázky slouží zejména pro objasnění některých podmětů. Jelikož civilistům jsou otázky položeny ve smyslu, zda jsou si vědomi, jestli jsou, popřípadě jak, jsou vojáci omezeni vůči veřejnosti, připadá v úvahu otázka, jak jsou tedy vojáci omezeni? Předpokladem tedy je objasnění nebo možná i vysvětlení, proč a jak jsou či nejsou vojáci omezeni.

Co se týče posledního okruhu otázek, byly oba scénáře téměř totožné. V tomto případě to bylo spíše pro zajímavost, zda vojáci vědí o některých místech v Čáslavi či jejím okolí, kam by byl jejich přístup omezen, přesněji řečeno, kam by nesměl voják a směl pouze civilista nebo naopak. Kam by směl pouze voják a civilista by měl vstup omezen či zakázán. Pouze se zde lišila jedna z podotázek, zda i přes to, že všichni z respondentů budou vojáci, zda mají všichni neomezený přístup na veškerá místa na letišti, nebo zda je tomu jinak.

Scénář pro občany nepracující na letišti (civilisty) :

- 1) Jak vnímáte vojáky jako spoluobyvatele?
 - Jak jiní lidé, které znáte?
 - Liší se nějak od ostatních obyvatel? – Čím?
 - Jsou ty rozdíly spíše pozitivní nebo negativní?
 - Lze je poznat na první pohled?
- 2) Je některý z členů vaší rodiny nebo partner / ka voják?
 - Jak vznikl váš vztah?
 - Bydlíte v Čáslavi kvůli jejich práci na letišti?
 - Kdyby byl převelen jinde ...Byli byste ochotni kvůli nim z Čáslavi odejít jinam?
- 3) Jak vnímáte práci vojáka?
 - Do jaké míry se liší povolání vojáka od jiných zaměstnání?
 - Myslíte si, že být voják je stejná práce jako každá jiná? Když ne, čím se liší?
 - Podstoupili byste všechna ta úskalí pro získání tohoto zaměstnání?
 - Dává povolání vojáka výhodu pro získání příštího civilního zaměstnání?
- 4) Myslíte si, že jsou vojáci vůči veřejnosti nějak omezení?
 - Stalo se vám někdy, že by vám voják nemohl říct něco, co vás zajímalo?
- 5) Jsou v Čáslavi nebo jejím okolí nějaká místa / prostory kam smí jen vojáci či naopak, kam vojáci nesmí?
 - Znáte taková místa i někde jinde v ČR?
 - Byli jste někdy na čáslavském letišti?
 - Jsou některá místa, kam se jako civilisti můžete podívat (máte povolený vstup)?
 - Vadí vám, že tam nesmíte nebo vadí to vašim známým?

Scénář pro občany pracující na letišti (vojáky) :

- 1) Jak vnímáte, berete, chápete, ji rozumíte ... svoji práci vojáka?
 - Cítíte se díky své práci nějak výjimečně? Je na té práci něco výjimečné?
 - Myslíte si, že být voják je stejná práce jako každá jiná? Když ne, čím se liší?
 - Je něco, co vás ve vaší práci motivuje, co se vám na ní líbí, kromě finančního ohodnocení?
- 2) Jak bere vaše rodin vaši práci?
 - Je s ní vaše rodina spokojená? Čeho si na ní nejvíc cení? Je to více věcí?
 - Je vaše rodina spokojená s životem v Čáslavi?
 - Má vůči životu v Čáslavi nějaké výhrady?
- 3) Kdyby se letiště muselo přesunout jinam, odešli byste z Čáslavi s lehkým srdcem?
 - Byla vaše osobní volba, pracovat na letišti v Čáslavi, nebo vám toto místo bylo přiděleno?
 - Pokud by skončila vaše kariéra vojáka, zůstali byste i přesto v Čáslavi? Vzniklo pouto k Čáslavi?
 - Dává povolání vojáka výhodu pro získání příštího civilního zaměstnání?
- 4) Znamená být vojákem být nějak omezen ve vztazích vůči veřejnosti a civilistům?
 - Může se voják zúčastnit například demonstrací?
 - Je ve vaší práci něco, o čem nemůžete veřejně mluvit? Je nějak tíživé nést vojenské tajemství?
- 5) Jsou v Čáslavi nebo jejím okolí, nějaká místa / prostory, kam smí jen vojáci či naopak, kam vojáci nesmí?
 - Znáte taková místa i někde jinde v ČR?
 - Jsou na letišti nějaká místa, kam nemůžete, i přesto, že jste vojáci?
 - Vadí vám, že tam nesmíte?

6.6 Sběr a zpracování dat

Všem respondentů jsem ještě před zahájením diskuze poděkovala za to, že byli ochotni si najít volný čas a věnovali ho účasti diskuze. Všichni respondenti též podali před zahájením diskuze souhlas s nahráváním rozhovoru, proto jsem všechny své rozhovory zaznamenávala na diktafon. Poté jsem všechny své rozhovory přepsala do textové podoby. Jelikož mé rozhovory byly formou diskuze, musela jsem v průběhu přehodnotit některé typy otázek a jejich podání. Jelikož nastaly situace, kdy respondenti zcela nerozuměli položené otázce, musela jsem otázku formulovat jinak nebo jim jinými doplňujícími otázkami pomoci k pochopení. Ovšem, i přes tyto vzniklé komplikace se mi podařilo získat požadované odpovědi, které byly pro můj výzkum nezbytné. Někteří z respondentů zhodnotili mé otázky jako zajímavé a vyjádřili svůj osobní zájem v jiném, podobně tematizovaném výzkumu. Ačkoliv se někteří z respondentů zdáli při zahájení diskuze nervózní, po prvních pár otázkách z nich nervozita opadla a respondenti se uvolnili a rozpovídali.

Doba trvání každé diskuze byla přibližně 45–60 minut. Po přepisu celých jednotlivých rozhovorů následovala analýza dat. Analýzu jsem prováděla pomocí procesu kódování v programu MAXQDA. Jednotlivým otázkám byly přiřazeny barevně odlišné kódy, kterými byl pak celý přepis rozhovoru okódován. V případě programu MAQDA se jedná o profesionální software pro nejen kvalitativní, ale také smíšené výzkumy. Jednotlivé kódy jsou posloupně uloženy v programu.

Okódovaný přepis rozhovoru a ukázka obou využitých kódovníků jsou umístěny v přílohách bakalářské práce.

7 ANALÝZA ROZHovorŮ

Prvně bych ráda v této kapitole představila popis všech tří rozhovorů, každé z jednotlivých skupin. Poté jsem se zaměřila na analýzu rozhovorů, které člením na základě tematických okruhů jednotlivých výzkumných otázek. Analýza dat proběhla pomocí kódování rozhovorů, které mi pomohl k získání dat z přeepsaného obsahu.

Pro ukázkou některých zajímavých názorů respondentů jsou ve výpovědích doplněné jednotlivé odpovědi z rozhovorů s využitím přímých citací.

Skupina č. 1 (vojáci)

Zjišťování postoje a toho, jak to vojáci vnímají, bylo v jistých ohledech očekávané, ale naopak byla objevena i ne zcela předpokládaná zjištění. Co se týče samotných vojáků a vztahu k jejich práci, tak vojáci neberou své povolání nijak zvláště. Je to pro ně práce jako každá jiná, s výjimkou toho, že se to odehrává na letišti a jejich náplň práce ve většině případů spočívá s letadly. Ovšem shodli se, že i přes to, že neshledávají svoji práci nijak výjimečnou, je tam jistá lukrativita v tom, že se jedná právě o letadla, ke kterým jakožto obyčejný civilista nemáte přístup. Svoji práci dělají rádi a někteří jsou i na sebe pyšní, že dělají právě tuto práci. Jelikož necítí žádnou výjimečnost ve svém zaměstnání, necítí se ani nijak nadřazeně vůči jiným pracím ani ostatním zaměstnaneckým pozicím. Je tu ovšem některé proměnné, která tento postoj ovlivňuje, a to jsou léta odsloužená na Čáslavském letišti a výchova vojáků.

Zaměříme-li se na vojáky, kteří již slouží na letišti minimálně přes 15 let, zjistíme, že berou svoji práci jako normální zaměstnání, ale vzpomenou-li si na své začátky v této práci, nebo na studia na střední či vysoké škole, jejich odpověď je jiná. To, že jim jejich práce přijde stejně důležitá jako jiná, je dáno spíše stereotypem, který v jejich práci vnikl po několika letech práci na letišti. Ovšem i oni, když začínali svoji kariéru vojáka, na sebe byli pyšní a hrdí. Dále se tedy potýkáme s myšlenkou, že začínajícím vojákům může být tento názor vštěpován již v samotné škole. Vojáci už přichází do armády s tím, že jsou něco výjimečného, že mohou vykonávat toto prestižní povolání, protože jim je tento názor ukládán již při studiích.

Lze říci, alespoň dle výpovědí respondentů, že na letišti funguje jistá spjatost. Ačkoliv není všechno vždy tak, jak by mělo, tak jsou vděční a mají vždy radost z toho, když vidí, že se jejich práce někam posunula. A ráda bych zde citovala jedno z respondentů *„To je asi ta největší odměna, vizuální. To, že to letí, to že to startuje, to že u toho člověk může být, to je všechno hezký, no.“* A v neposlední řadě bych ráda podotkla, že jednou z motivací, kterou mohou vojáci, v tomto případě vojákyně, ať už na letišti nebo v armádě mít, je práce v převažujícím mužském kolektivu.

Další otázkou bylo, jaký je postoj rodin vojáků k jejich povolání. I přes to, že většina respondentů vypověděla, že jsou na ně jejich rodiče pyšní, tak jen v polovině případů je to díky tomu povolání. Polovina respondentů se svěřila, že jsou jejich rodiče

pyšní na to, že jsou vojáci a že pracují u letectva. Ostatní respondenti vypověděli, že jsou na ně jejich rodiče pyšní, ale díky tomu, že jsou schopni se postarat o svoji rodinu a zabezpečit ji. Jelikož většina našich respondentů byla sezdána také s vojákem, tak co se týkalo manželů/manželek, nebyl zde důvod, proč pochybovat. V tomto případě to bylo zcela normální, protože oba vykonávají to jisté povolání. Jen v jednom případě bylo řečeno od respondenta, jehož manželka se živí civilním povoláním, že na tom zcela nezáleží. A opět bych ráda citovala „*No a doma to berou tak nějak automaticky, jestli půjdu ráno zedničit, nebo půjdu dělat tam, tak je to nějak v celku jedno.*“ Co se týče dětí, tak jen dva respondenti odpověděli. A to tak, že v jednom případě si respondentka myslí, že je její syn pyšný na povolání svých rodičů a cítí se výjimečně. V druhém případě respondentka vypověděla tak, že jelikož chodil její syn do školy v Čáslavi, kde byl stále obklopen lidmi, jejichž rodiče byli též vojáci, nepřipadalo mu to až tak zcela výjimečné.

Vojáci se shodli na tom, že po těch letech, které si v Čáslavi prožili, jsou tady spokojení jak oni sami, tak jejich rodiny. Výhrady k životu ve městě nemají, ba naopak. Shodli se na tom, že Čáslav se stále rozrůstá. A ačkoliv je Čáslav malé město, je tady dostačující kulturní i sportovní vyžití, jak pro ně, tak jejich děti.

V návaznosti na tuto otázku bylo zajímavé zjišťovat, jak by se vojáci zachovali, pokud by se letiště přesunulo jinam a oni by byli, případně nuceni, odejít. Opět se téměř všichni shodli, že by byli ochotni dojíždět, řekněme do 100 kilometrů od domova. Dokonce zde byl jeden názor jednoho z respondentů, že pokud by byla vzdálenost, nové pracoviště od Čáslavi, až tak velká, že by nebylo možné denně dojíždět, raději by se vzdal zaměstnání, než toho pouta, které tu mezi ním a Čáslaví za ty roky vzniklo. Naopak, jedna z respondentek vypověděla, že z důvodu toho, že má malé dítě, měla by snazší rozhodování, a pravděpodobně by se raději odstěhovala, než aby denně dojížděla větší vzdálenost.

Pokud se jedná o práci vojáků na Čáslavském letišti, byla to až na jeden případ, všech osobní volba. Jen jeden z respondentů neměl na výběr a cituji „*Já jsem moc na výběr neměl, já jsem dostal jedno místo a tam jsem musel jít.*“

Pokud by tato kariéra vojáka byla ukončena, naši respondenti, jak už bylo poměrně řečeno při otázce přesunu letiště, odpověděli, že by z Čáslavi neodešli. Ve většině se shodli, že by raději dojížděli do vzdálenosti 100 kilometrů, nežli by se

někam stěhovali. Jedna z respondentek vypověděla, že by raději přistoupila na variantu se přestěhovat, jelikož má malé dítě a nevyhovovalo by jí každodenní dojíždění, další z respondentů řekl, že by záleželo na rodině a přátelích. Pokud by měl ve své rodině podporu, byl by ochotný se z Čáslavi odstěhovat. Ovšem, že by neodcházelo s lehkým srdcem, hlavně z důvodu, že má zde velké zázemí.

Velmi zajímavě a částečně i pozitivně vnímají sami vojáci své výhody, které by si odnesli ze svého povolání vojáka. Jednoznačná odpověď, že povolání vojáka přináší, ať už menší či větší výhody pro získání budoucího zaměstnání v civilním sektoru. Jelikož práce vojáka obnáší hlavně poslušnost, tím je míněno zadávání nebo plnění rozkazů, tak v tom je shledávána první výhoda. Ti, kteří měli v armádě vyšší postavení, jsou zvyklí na vedoucí pozice, tím pádem mohou mít výhody na vedoucích pozicích v civilním zaměstnání, a naopak, téměř každý voják je zvyklý vykovávat zadané rozkazy, tudíž by pravděpodobně obstál i v této pozici. Mezi další klady patří spolehlivost, dochvilnost, zodpovědnost, zvyk učit se novým věcem a vzdělávat se, přijímat nové znalosti a dovednosti. V neposlední řadě je tu výhoda, v tomto případě u leteckých mechaniků, že člověk nabije zkušenosti v práci s elektronikou, montáže a demontáže mechanických částí a ty se posléze dají využít například při opravářských pracích. Takže za tuto otázku můžeme konstatovat jednoznačné ano.

Pohled vojáka na to, jak se vůči veřejnosti cítí omezen, je různorodý. Jsou tu ovšem shody v té věci, že všichni jsou si vědomi, že se pro toto povolání rozhodli dobrovolně a těchto omezení si byli vědomi. A i přesto se rozhodli, že toto povolání chtějí vykonávat. A nadále, jelikož každá mince má dvě strany, i v tomto případě jsou některá omezení kompenzována jistými benefity, na které veřejnost a civilní zaměstnanec nemá nárok. Mezi omezení, kterým voják podléhá, patří například to, že voják stále musí vystupovat tak, aby nebylo zneuctěno jeho povolání, musí si zachovávat určitou image, nesmí být v odborech, nesmí se radikálně politicky vyjadřovat, nesmí být členem politické strany nebo uskupení, řízení v opilosti má pro vojáka také jiné následky, než pro „obyčejného civilistu“. V neposlední řadě každý voják podléhá bezpečnostní prověrce, která je už sama o sobě pro vojáka jistým omezením a s každým přestupkem, kterého se voják dopustí, stoupá riziko, že o tuto bezpečnostní prověrku přijde. A to by vedlo ke komplikacím pro další vykonávání jeho práce. Co se týče například demonstrací, tak voják se může demonstrace účastnit, nesmí se jí však účastnit v uniformě a musí se jí zúčastnit ve svém osobním volnu.

Čeho se voják ovšem účastnit nesmí, je stávka. Ale i v případě stávky v civilním sektoru je vojákům doporučováno se těchto akcí raději nezúčastňovat a držet se bokem.

Další omezení, které si možná ani obyčejný občan neuvědomí, je používání sociálních sítí. Cituji „*Zveřejňování, fotky, kde jsme, co tam děláme, ... V rámci služebního poměru to máme zakázáno.*“ Při otázce, zda jsou některé věci, o kterých nesmí voják mluvit, dostala jsem dvě odpovědi. Za první: vyjadřovat se k veškerým vojenským akcím a problémům, které se dostanou na povrch a zajímá se o ně veřejnost. Za druhé: specifické věci o jejich práci. O své práci mohou mluvit všeobecně, ale nemohou zacházet do detailů, ukazovat některé dokumentace nebo je mít u sebe a nesmí seznamovat třetí osobu s utajovanými informacemi.

V neposlední řadě mě zajímalo, zda vojáci znají nějaká místa, kam by směli pouze vojáci nebo naopak, kam by vojáci měli zakázaný přístup. Místo, kam by vojáci měli omezený přístup, nikdo z dotazovaných neznal. Co se týkalo míst, kam by měli povolený vstup pouze vojáci, bylo zmíněno jedno místo v Olomouci, jednalo se o klub/restauraci, kam byl povolený vstup pouze s vojenským služebním průkazem. Dále byla zmiňována další vojenská zařízení, mimo jiné i letiště v Čáslavi. Poznámka jednoho z respondentů „*Ale dříve tady těch objektů bylo víc, v okolí Čáslavi, kam mohli opravdu jenom vojáci. Dneska už to tedy není.*“ Při zmínění Čáslavského letiště jsem se respondentů ptala, zda jsou i zde některá z míst, kam mají i oni sami, přesto že jsou vojáci, omezený přístup. Výpovědi byly takové, že opravdu se na letišti nachází místa, kam nemá povolený přístup každý voják. Jedná se například o režimová pracoviště nebo muniční sklad. Je pravdou, že voják samotný se na toto pracoviště nedostane, má sem ovšem povolený vstup v doprovodu pověřené osoby, z toho v zásadě vyplývá, že se na letišti mohou dostat kamkoliv, pokud budou v doprovodu osoby, která na tomto pracovišti pracuje. Při dotázání, zda jim to vadí, se všichni shodli, že opravdu ne, že nemusí vědět všechno.

Skupina č.2 (civilisté nad 30 let)

Civilisté, kteří jsou obyvateli Čáslavi, mají spíše neutrální vztah k vojákům. Někteří se shodují na tom, že je to pro ně klasický řadový občan, a to z důvodu, že jsou již od mládí s vojáky v kontaktu, tudíž s nimi vyrůstali a nijak zvlášť je to neovlivňuje.

Nezáleží koneckonců na povolání, jako na povaze samotného člověka, jak vystupuje a jak se chová. Přičemž někteří z respondentů se svěřili, že již se setkali s postojem, kdy jiní obyvatelé mohou být na vojáky vysazeni, a to z důvodu, že se jedná o závist peněz, které si vojáci vydělávají nebo výhod, které jsou vojákům poskytovány. Jednoznačné je tvrzení, že vojáka dnes nelze poznat na první pohled, pokud není v pracovní uniformě.

Dle civilistů se vojáci, jako takový, od ostatních obyvatel nijak zvlášť neliší, v tomto případě se jedná spíše o povahu jednotlivce. Jeden z respondentů ovšem poukázal na to, že si možná ostatní občané neuvědomují, že voják má jisté závazky, které musí plnit a výhody, které mu armáda poskytuje je spíše vykoupením, z těchto omezení. V tomto případě nelze říci, zda jsou tyto rozdíly spíše pozitivní nebo negativní, protože je v tomto případě tak nelze posuzovat.

Následně byli respondenti otázaní, zda mají za některého člena rodiny vojáka, 4 ze 6 respondentů vypovědělo, že ano. Ve všech případech šlo o partnera či manžela, dokonce jedna z respondentek vypověděla, že její bývalý přítel byl voják. Jen polovina z respondentů, kteří vypověděli, že mají vojáka v rodině, odpověděla, že žijí v Čáslavi kvůli jeho práci na letišti. Pokud by se jednalo o odchod z letiště z důvodu změny práce jejich partnera či manžela, jen 3 ze 4 by byly ochotné se z Čáslavi odstěhovat a odejít jinam. Další hlavní otázka, která byla našim civilistům položena, zněla, jak vnímají práci vojáka. K překvapení vypověděli, že z jejich hlediska se jedná o práci jako každou jinou. Práce vojáka se nijak neliší od jiné práce a dokonce, podle jednoho z respondentů „*Je to stejné, jako chodit do fabriky.*“ Jde jakékoliv jiné zaměstnání, každé má svoji odbornost a zodpovědnost.

Ovšem i přesto respondenti přiznali, že se povolání vojáka liší od jiných zaměstnání. Především se liší zaměstnání v soukromém a veřejném sektoru. Povolání vojáka se liší tím, že voják dostává každý měsíc, vždy ve stejný den výplatu, aniž by pro to musel něco víc udělat, i když musí chodit na určitá přezkoušení, aby byl schopen vykonávat své povolání. Také byl opětovně zmíněn názor, že vojáci mají stanovené pomyslné mantinely, ve kterých proplovají a pokud vojáci nechtějí, tak nepracují. A tím se liší od jiných zaměstnání v soukromém sektoru, tam žádné mantinely nejsou, a když se nepracuje, nejsou peníze. V neposlední řadě se povolání vojáka liší v tom, že voják má veškerou svoji práci danou rozkazem a bezmyšlenkovitě svou práci musí

splnit. Co se týče úskalí, která by museli naši respondenti splnit, aby dostali zaměstnání u armády, tak by je nikdo z nich nepodstoupil. Ať už byla důvod oční vada, neschopnost pracovat pod velením, neochota se následně vzdělávat, nebo že jim to ani nenapadlo či nelákalo, shodli se všichni na tom, že i oni měli možnost do armády vstoupit, a přesto to neudělali. Jeden z důvodů také byl, že v civilním zaměstnání, v soukromém sektoru, může respondent říci svůj názor, což v armádě není úplně možné.

Když by měl jít voják do civilního zaměstnání, podle všech respondentů mu povolání vojáka nepřináší do budoucna žádnou výhodu, spíše naopak. Leda, že by se věnovali stejné práci, jako ve které působili na letišti. Jediní, kteří mohou mít ještě nějaké uplatnění, mohou být v tomto případě piloti, popřípadě letečtí technici, kteří budou moci pracovat na některých z civilních letišť. Když se jedná o omezení vojáků vůči veřejnosti, nemají vojáci, alespoň podle naší respondentů, téměř žádná omezení. Mezi omezení, která naši respondenti zmínili, patří rozkazy, které musí vojáci plnit. Dále mají omezenou svobodu předpisy služebního zákona, pakliže mají tajnou prověrku, i to pro ně může být omezující či to, že mohou býti kdykoliv, kamkoliv odveleni. Ovšem, co se týče celkového názorů respondentů, nemyslí si, že by vojáci byli nějak vážně omezeni, dokazuje to věta, kterou řekl jeden z respondentů „*Nejde to napsat, že vojáci mají některá omezení a tím jsou znevýhodněni oproti jiným lidem. Protože některé práce mají ještě horší omezení a nikdo to nezveličuje.*“ Přičemž i zbytek respondentů přitakal tomuto názoru.

Při otázení, zda se některý z našich respondentů setkal se situací, že by jim voják nemohl odpovědět na některou z jejich otázek, nebo mluvit o něčem, co by je zajímalo, nevypověděl žádný z respondentů žádnou konkrétní situaci, pouze jedna z respondentek se vyjádřila, že v žádném případě vojáci nebudou zmiňovat problémy, které by se mohly odehrávat na letišti, nebo případy, kdyby se dělo, ba dokonce dělalo něco zakázaného. V každém případě záleží na povaze člověka, zda je ochoten něco povědět, anebo ne. Velký problém armády však může být to, že je armáda výrazně medializovaná, tudíž vyplyne-li na povrch nějaký problém, stává se z toho národní problém, vyjádřil se jeden z otázaných.

Jeden z posledních okruhů otázek, které byly respondentům předloženy k diskusi, obsahoval stejné otázky pro civilisty, jako pro vojáky. První otázkou tohoto

okruhu bylo, zda jsou si naši respondenti vědomi některých míst, kam by měl voják omezený přístup, či naopak, kam by měl povolený přístup pouze voják. Nejprve respondenty nenapadlo žádné místo, kromě Čáslavského letiště a jiných vojenských prostorů, až pak jeden z respondentů si vzpomněl, na vojenskou ubytovnu, která se v Čáslavi nachází. Z vlastní zkušenosti se svěřil, že s takto střeženým vstupem se nesetkal ani v Pardubické věznici. Jak už vyplývá z názvu, na ubytovnu mají vstup povolený pouze vojáci. Ohledně míst, kam by měli vojáci omezený přístup, si respondenti nevybavili žádné z míst nejen v Čáslavi a blízkém okolí, ale také ani v celé České republice.

Bylo by překvapením, kdyby některý z dotázaných odpověděl, že nebyl na Čáslavském letišti. To znamená, že všichni respondenti na letišti byli a jsou si vědomi, že se tam nachází místa, na které nemá civilista běžně povolený přístup. Ovšem, i na tato místa se naši respondenti dostali, ať už díky své práci nebo praxi, kterou vykonávali na letišti. Přičemž připustily, že dříve byli tyto podmínky mnohem přísnější, už jen co se týče například fotografování na letišti. Poslední otázkou, kterou respondenti dostali, byla otázka, zda jim vadí, že je na tyto konkrétní místa na letišti mají omezený přístup. Jejich odpověď zněla skoro jednoznačně, že ne, nevadí. Touto poslední otázkou byl rozhovor ukončen.

Skupina č. 3 (civilisti do 30 let)

Poslední pohled na povolání vojáků je od civilistů do 30 let. Jako spoluobyvatele vnímají civilisti vojáky pozitivně až neutrálně. Nijak nerozlišují, zda je spoluobyvatelem voják nebo není, i přes to vnímají povolání vojáka jako záslužnou a smysluplnou práci. Uvědomují si však, že jejich názor může být z části ovlivněn tím, že někteří z nich mají vojáka jako člena rodiny, nebo se mezi vojáky již od mala pohybují. Co se týče znalosti názorů jiných spoluobytelů Čáslavi, setkali se někteří respondenti s negativním názorem na vojáky. Tento názor nebyl mířen přímo na vojáky Čáslavského letiště, spíše obecně, na armádu jako celek. Vojáky nelze na první pohled nijak rozeznat od jiných spoluobčanů, ačkoliv i tak se od nich v některých věcech liší. Například životním stylem, nebo svým chováním, konkrétně tím, že se voják neprojevuje zdaleka tolik, jako občan s jiným povoláním. Další z věcí, v čem se vojáci mohou lišit je, že jsou zvyklí plnit stoprocentně své úkoly, anebo, že toto

povolání může mít vliv i na výchovu dětí. Skutečnost, že může mít povolání vojáka vliv na výchovu dětí, vychází převážně ze zkušeností samotných respondentů. Podle názorů respondentů nelze říci, jestli jsou tyto rozdíly pozitivní nebo negativní.

Tři z pěti respondentů mají vojáka jako člena rodiny. Ve všech třech případech se jedná o partnera, následně otce, matku a otec jedné respondentky je bývalý voják. Ani jedna z otázaných respondentek nebydlí v Čáslavi kvůli povolání jejich blízkých, ať už se jedná o rodiče či partnera. Při dotázání, zda by byly ochotné se z Čáslavi odstěhovat, pakliže by byl partner odvelen jinam, byly dvě odpovědi jednoznačně ano, samozřejmě i ony by dávaly přednost spíše dojíždění nežli úplnému přestěhování. Jedna z respondentek byla nerozhodná a nebyla schopná jednoznačně vypovědět, jelikož je již vázána hypotékou, kterou mají společně s partnerem.

Každý z našich respondentů má mezi vojáky alespoň jednoho známého, tudíž jsou si všichni vědomi, co jejich práce obnáší a mají alespoň částečný přehled, jak jejich profese probíhá a při dotázání, jak vnímají práci vojáka, jejich odpovědi se od sebe moc nelišily. Většina se shodla, že práce vojáka není až tak náročná, jak se zprvu zdá (pozn. v tomto případě se nejedná o aktivní služby viz. Chrudim). I přes to se jim tato profese líbí, přijde jim záslužná a váží si jí. Až překvapující je, kolik věcí zmínili naši respondenti, co se týče rozdílnosti povolání vojáka a jiné profese. V první řadě je to stálá pracovní doba. Většina našich respondentů se svěřila, že mají nestálou pracovní dobu, jelikož pracují v soukromém sektoru, plánují si sami, které dny a hodiny budou chodit do práce, na rozdíl od vojáků, kteří mají směny přidělené nebo chodí pravidelně v pracovní dny.

Dále mají vojáci, oproti zaměstnancům v soukromém sektoru, plnohodnotnou dovolenou, až na výjimky, nemusí vojáci chodit do práce ve státní svátky. Ačkoliv to nemusí ani někteří zaměstnanci u soukromníka. Jednou z velkých výhod při povolání vojáka, ale i obecně při práci ve státním sektoru, je jistota výplaty, každý měsíc, ke stejnému datu a nejen to. Jistota, že na rozdíl od soukromé firmy nemůže státní sektor zkrachovat. V některých případech si může jedinec přechodem ze soukromého sektoru k armádě i finančně přilepšit, ať už se bude jednat o stejnou náplň práce, či nikoliv. A posledním rozdílem, možná výhodou, kterou mohou mít vojáci vůči jiným zaměstnáním je, že když jde voják do mimořádné služby, má nekompromisně den

volna, který si musí v nejbližších dnech vybrat. Toto by jedna z respondentek, pracující také ve státní sféře ve své práci ocenila.

Polovina dotázaných respondentů by byla ochotna podstoupit úskalí pro získání vojenského zaměstnání. Druhá polovina by v armádě pracovat nechtěla. Hlavní důvody, proč by respondenti nevstoupili do armády, byly především, že by měli problém s tím, že by jim někdo velel a částečně s autoritou. Další důvod, že jsou svéhlavými jedinci, kteří by měli problém se sdělováním svého názoru nadřízenému.

Práce vojáka přináší jednoznačně výhody do budoucna pro získání civilního zaměstnání. Jednalo by se o pilota, technika, řidiče či kancelářskou práci, všichni z těchto pozic mají dobrou šanci nalézt uplatnění v civilním zaměstnání, ať již v tomto nebo podobném oboru. Další výhodou může být, že si bývalý voják přinese do nového civilního zaměstnání kontakty z předešlého zaměstnání vojáka, které mu mohou být v budoucnu užitečné. Pro nového zaměstnavatele může být též výhodou zaměstnat vojáka, protože bude vědět, že dokáže a bude dodržovat určitý řád. Kondice, kterou si voják odnáší z tohoto povolání může být také výhodou. I přesto všechno, jednu z respondentek napadla nevýhoda, kterou by si voják mohl odnést ze svého zaměstnání vojáka a to, že pokud by měl pracovat v některém ze zaměstnání, kde je zapotřebí kreativity, mohlo by být jeho myšlení omezující.

Respondenti do 30 let vnímají mnohem více omezení, které přináší povolání vojáka vůči civilnímu sektoru při srovnání s respondenty nad 30 let. Počínaje tím, že voják nesmí dávat najevo, pokud vyznává nějaký extrémnější názor. Musí pamatovat, že i v civilu musí reprezentovat své povolání. Dále musí si stále udržovat fyzickou kondici a dbát o své zdraví. Na to se váže i omezení, že pokud není voják dostatečně zdravý, hrozí mu, že by mohl o své zaměstnání přijít. Další věc, kterou jsou vojáci omezeni, je jejich vzhled. Vlasy musí mít upravené, někteří nesmí mít ani vousy, nesmí mít piercing, nebo tetování na viditelném místě.

Následuje omezení v osobním životě, ráda bych citovala jednoho z respondentů: *„Oni mají nevýhodu v tom, že když se opije někdo, nějaký jedinec a někdo to natočí, tak to nikdo neřeší. Oproti tomu, když to udělá voják, tak se napíše „člen armády“ a už to jde na celý jméno armády.“* A s tím se spojují dvě omezení, které zmínila jedna z respondentek, pokud by se voják opil a popral se, ponese si z toho mnohem horší následky, než kdyby totéž udělal někdo v civilním zaměstnání a zcela

jistě to bude zásah do jeho zaměstnání. V neposlední řadě, že se voják nesmí zúčastnit demonstrace, respektive může, ale aby nijak nevyčníval. A nakonec, voják nesmí zveřejňovat fotky ze svého zaměstnání na sociálních sítích.

Dvě z respondentek se dostaly do situace, kdy by jim voják nemohl na něco odpovědět. Jedna respondentka se dokonce svěřila, že je sice obeznámena s pozicí její matky v armádě, ačkoliv 80 % její náplně práce nezná a ani znát nemůže. Zbytek respondentů se do této situace nedostal, nebo si toho alespoň nejsou vědomi.

Následuje poslední okruh otázek, který byl našim respondentům položen. První otázkou bylo, zda civilisté znají nějaká místa, kam by směli pouze vojáci nebo naopak, kam by vojáci měli zakázaný přístup. Bohužel, kromě Čáslavského letiště a vojenských prostorů, které se nachází v okolí Čáslavi, respondenty nenapadla jiná místa, kam by směli pouze vojáci, ani kam by vojáci měli omezený přístup. Ani jinde v České republice naši respondenti tato místa neznají. Opět podle předpokladu, všichni naši respondenti byli někdy na Čáslavském letišti, ať už díky rodičům nebo na Dnu otevřených dveří. Všichni jsou si vědomi a znají místa, kam mají civilisté na letišti omezený přístup. A jak zajímavě zmínila jedna z respondentek *„Mně to přijde logické. Třeba v nemocnici, kdyby byl Den otevřených dveří, tak mě taky nepustí všude, už jenom protože tam může být nějaký citlivý materiál, ať už to jsou lékařské zprávy nebo informace, nebo prostě nějaký jedovatý nebo nebezpečný látka, nebo léky...“* Při otázení, zda to našim respondentům vadí, že na tato místa nemohou, odpověděli, že jim to nevadí. Ačkoliv, někteří by se na tato místa rádi podívali. A jak se říká „zakázané ovoce chutná nejlépe“. A tímto náš rozhovor skončil.

8 INTERPRETACE VÝSLEDKŮ

Interpretaci výsledků jsem provedla pomocí porovnání jednotlivých skupin mezi sebou. Tudíž skupinu vojáků s oběma skupinami civilistů, a nakonec obě skupiny civilistů mezi sebou. Pro porovnání obou skupin civilistů jsem se rozhodla především z toho důvodu, abych poukázala na případné rozdíly, které mohou mezi jednotlivými skupinami vzniknout.

Porovnání skupin vojáků a civilistů starších 30 let

Prvotní bude porovnání odpovědí dvou skupin respondentů jedné věkové kategorie, vojáků a civilistů nad 30 let. Obě skupiny, vojáci i civilisté ve věku 30-50 let se shodli, že na práci vojáka neshledávají nic výjimečného a že se jedná o práci jako každá jiná. Ovšem vojáci posléze vyzvedli svou výjimečnost v porovnání s jinými zaměstnáními, co připisovali práci kolem letadel. Shodli se také v tom, že vojákům přináší jejich povolání jisté výhody oproti jiným. Vojáci přitom podotkli, že tyto výhody jsou spojeny s jistými omezeními v jejich zaměstnání, co nezmínili civilisté, kteří se soustředili na výhody.

Postoj k vojenskému povolání se dle mínění v rodinách vojáků a civilistů liší. Vojáci se sice v první fázi diskuse vyjádřili, že jejich rodina vnímá práci vojáka jako jakoukoliv jinou práci. Patrně by se dalo říci, že ani nezáleží na tom, zda je člen rodiny voják či nikoliv, hlavně, že je schopen zabezpečit rodinu. V druhé fázi diskuse na toto téma ovšem přiznali, že si i přesto myslí, že je na ně jejich rodina pyšná, že jsou na ně hrdí. Z výpovědí civilistů o hrdosti či pyšnosti na povolání v rodinách vojáků nepadla ani zmínka. Z hlediska vazeb k Čáslavi jsou vojáci i civilisté shodně spokojeni s místem bydliště a života. Odchod vojáků z Čáslavi by pro ně nebyl lehký, vojáci by často raději vzdali práce vojáka a zůstali v Čáslavi, naopak civilisté, ačkoliv nejsou v Čáslavi vázáni zaměstnáním svých partnerů, by častěji byli ochotni kvůli zaměstnání svého partnera odstěhovat se z Čáslavi.

Podle civilistů se povolání vojáka jinak neliší od jiných zaměstnání, ba dokonce jiná zaměstnání mohou mít daleko horší podmínky, než mají vojáci v armádě. Dokonce se domnívají, že vojáci v armádě „proplouvají“ a díky stálosti platu nepodléhají takovým nárokům, jako jiní zaměstnanci. Vojáci jsou si v této otázce vědomi důležitosti jiných povolání, a proto se necítí nadřazeně.

Vojáci se domnívají, že při odchodu z armády a přechodu do civilního zaměstnání, by pro ně návyky z vojenského povolání byly přínosné. Jako prospěšné shledávají dochvilnost, spolehlivost, zodpovědnost nebo návyk učit se novým věcem. I v tomto případě se názory našich respondentů liší. Dle civilistů nepřináší povolání vojáka žádné výhody pro získání civilního zaměstnání, s výjimkou pilotů či leteckých mechaniků.

V otázce omezení souvisejících s vojenským povoláním, vojáci vnímají jako omezení zákaz podnikání, zákaz účastnit se stávek, zákaz vyjadřovat extrémní politické názory. Dalším omezením jsou důsledky přestupků a trestních činů v civilním životě vojáků, které jsou mnohem tvrdší nežli u civilistů. Zde se opět názory respondentů rozcházejí. Civilisté starší 30 let se domnívají, že kromě omezení tajnou prověrkou a rozkazem, možností odvelení, nejsou příslušníci armády nijak zvláště omezeni. Naopak se domnívají, že jsou povolání, která přinášejí mnohem větší omezení než vojenské.

Nikdo z civilních respondentů starších 30 let by nebyl ochoten získat zaměstnání u armády, i když v minulosti měli tuto možnost a nevyužili ji nebo využít nemohli.

Shrnutí

Celkově se výpovědi respondentů ze skupiny vojáků a civilistů výrazně lišily. Lze vidět, že stále existuje institucionální „svět armády“ který je různě vnímán vojáky zevnitř a civilisty zvenčí, alespoň podle mého výzkumného vzorku. Pokud bych měla posoudit postoj civilistů starších 30 let vůči vojákům, označila bych ho jako neutrální až mírně negativně stereotypní. Přitom je nutno zmínit, že téměř každý ze skupiny civilních respondentů má alespoň jednoho člena rodiny vojáka.

Porovnání skupin vojáků a civilistů do 30 let

Jak jsem už napsala v prvním porovnání, vojáci nevnímají svoji práci jako něco výjimečného či zvláštního a berou svoji práci jako každou jinou. Mladší civilisté ovšem vnímají vojenské povolání jinak. Ačkoliv nerozlišují mezi obyvateli, kteří jsou či nejsou vojáci, vnímají obecně práci vojáka jako prestižní, smysluplnou a zásluhnou.

Postoj rodin mladších civilistů k vojenskému povolání se nijak zvlášť neliší od názoru v rodinách samotných vojáků. Mladší civilisté si všímají jako zajímavou skutečnost vliv povolání vojáka na výchovu dětí v rodině. Jako důvod vidí omezení, kterými se řídí vojáci a částečně je přenášejí na své potomky. Toto tvrzení dokládají vlastní zkušenosti. Všichni respondenti v této skupině byli starší 20 let, nežijí v Čáslavi, protože by byli vojáky, a téměř každý z respondentů má již partnera v stejné oblasti zaměstnání. Respondenti, s výjimkou jednoho, nemají žádné velké závazky, které by je poutaly k Čáslavi a byli by ochotni se kvůli svému partnerovi odstěhovat.

Respondenti z civilní sféry shledali několik rozdílů civilního zaměstnání, oproti povolání vojáka. Zdůrazňují, že vojáci mají stálou pracovní dobu, většinou i stálý plat, jistotu práce oproti soukromým firmám, kde je riziko krachu a mnoha dalších nejistot. I přesto jsou si mladší civilisté vědomi, že povolání vojáka obnáší i omezení a tímto se shodují s výpověďmi vojáků. Respondenti se zmínili o nemožnosti svobodně podnikat, stávkovat, nadále pokud se voják popere nebo bude řídit pod vlivem, čeká ho přísnější trest nežli civilního občana a v neposlední řadě zákaz zveřejňování pracovního života na sociálních sítích. Dokonce zmínili i další omezení, které vojáci nejmenovali, a to omezení svobodně se vyjadřovat formou svého vzhladu, musí chodit upraveni, nesmí nosit dlouhé vlasy a vousy. Nesmí mít viditelná tetování či piercing, musí si soustavně udržovanou fyzickou a duševní kondici.

Vzhledem tomu, že se vojáci domnívají, že jim povolání vojáka může přinést do budoucna výhody, civilisté se s nimi jednoznačně ztotožňují. Pro civilisty výhody obnáší udržovanou tělesnou kondici, schopnost dodržovat určitý řád anebo jiné získané zkušenosti či dovednosti v předchozím zaměstnání, např. rozšíření řidičského průkazu o některé skupiny.

Polovina respondentů ze skupiny civilistů do 30 let by byla ochotna absolvovat podmínky pro získání povolání vojáka. Ačkoliv by zbytek respondentů měl dispozice pro získání tohoto zaměstnání, nemá o to zájem.

Shrnutí

Přestože je mezi jednotlivými respondenty z obou skupin někdy až téměř 30letý rozdíl, jsou si tyto dvě skupiny velmi blízké. V tomto případě to může být způsobeno skutečností, že někteří z civilních respondentů jsou dětmi vojáků. Další z důvodů může být to, že někteří z respondentů již v minulosti uvažovali o možnosti stát se vojákem z povolání, tudíž jsou obeznámeni s výhodami a nevýhodami obnášející toto povolání.

Porovnání 2. a 3. skupiny

V poslední řadě bych ráda poukázala na rozdíly mezi dvěma věkovými kategoriemi, civilistů nad 30 let a civilistů do 30 let. Ačkoliv se tyto dvě skupiny obě

pohybují v civilní sféře a obě mají do činění s vojáky, jejich názory jsou na určité věci zcela rozdílné. Ráda bych poukázala na tyto rozdíly. Dalo by se říci, že mladší skupina civilistů má k vojákům větší náklonnost a jsou si více vědomi jaká úskalí a podmínky obnáší povolání vojáka.

Vzhledem ke srovnání výpovědí civilistů, jak vnímají povolání vojáka, zmínili se mladší civilisté o prestiži, záslužnosti práce a vyjádřili tím svůj obdiv povolání, na rozdíl od starších civilistů. Obě skupiny se ovšem shodují, že vojáka nelze na první pohled poznat.

V návaznosti na Čáslav nejsou mezi oběma skupinami žádné rozdíly, ba naopak obě skupiny se ve svých odpovědích téměř ztotožňují. To se ovšem nedá říci o výpovědích na otázky ohledně omezení, které mají vojáci. Dovolím si říci, že starší civilisté nemají zdaleka takový přehled, jako civilisté mladší. To může být, alespoň dle mého názoru, ovlivněno tím, že mladší civilisté chovají určitý respekt k vojákům, tudíž jsou si vědomi toho, čím si voják musí pro získání povolání projít.

Shrnutí

Ani tyto dvě skupiny se neshodly. Je možné, že důvodem je věková bariéra, která je mezi jednotlivými respondenty v průměru okolo 15-20 let. Je to ovšem zajímavé srovnání, uvážíme-li, že téměř všichni respondenti sdílí domácnosti s vojákem. Možná, že v tomto případě bude problémem právě věkový rozdíl respondentů. Respondenti staršího věku si možná už neuvědomují veškerá opatření, a naopak mladší respondenti jsou ve věku, kdy těmto věcem věnují mnohem větší pozornost.

Dalším ovlivnitelným faktorem může být medializace armády. Mladší respondenti tráví na svých mobilních telefonech a počítačích poměrně více času než starší respondenti, tudíž mají lepší přístup k informacím, které jsou zveřejňovány na internetu. Avšak, možná se jedná jen o větší zájem mladších občanů Čáslavi o získání vícero informací o povolání vojáka, už jen díky zvýšené účasti v náborových řízeních.

V poslední řadě bych ráda zmínila ještě jeden faktor, který by mohl tyto rozdíly ovlivňovat. Respondentky, které tvořily skupinu mladších civilistů, se zmínily, že

téměř každá má za svého přítele vojáka. Vzhledem k věkům respondentek a jejich partnerů, jsou jejich partneři ne příliš dlouhou dobu příslušníky české armády.

Skutečnost, že respondentky si procházely zásadními změnami v životě partnerů společně s nimi, jsou si lépe vědomi opatření, která museli jejich partneři pro získání povolání vojáka, podstoupit. Na rozdíl od respondentek, tvořící skupinu starších civilistů, které mají partnera vojáka, kde mohlo dojít k seznámení partnerů již po adaptaci do armády, nemusí si být respondentky vědomi, co za změny museli jejich partneři podstoupit. Jestliže žijí ve společném soužití s omezeními, které si do vztahu partner přinesl již z předchozích dob, nemusí si být ani sama respondentka/partnerka vědoma, s jakými omezeními žije ona sama. Rozdíly vůči jiným párům, přičemž se oba partneři věnují zcela civilnímu zaměstnání.

9 ZÁVĚR

Cílem této práce bylo zjistit, jaký vztah mezi sebou mají civilní obyvatelé města Čáslav a vojáci z povolání pracující na Čáslavském letišti. Jaké jsou rozdíly mezi vnímáním těchto dvou světů, anebo v čem se tyto dvě sféry ztotožňují.

Důležitým aspektem bylo, aby všichni zúčastnění byli dlouholetými obyvateli Čáslavi. A to z toho důvodu, aby bylo možné posoudit již vybudovaný vztah, který mezi jednotlivými obyvateli a obyvateli s městem vznikl.

Z pohledu civilních občanů města Čáslav není voják na první pohled nijak rozeznatelný od ostatních obyvatel. Zde je patrná změna od dob, kdy vojáci i ve svém osobním čase museli chodit ve stejnokroji a byli tak na první pohled zcela jasně rozeznatelní od jiných spoluobčanů.

Podívám-li se na to z pohledu všech tří skupin, zjistíme, že Čáslav je pro vojáky velice důležitá a volili by mezi svým zaměstnáním a Čáslaví pro možnost zůstat v Čáslavi. V celkovém názoru civilistů lze vidět vědomi, že Čáslav by bez působení letiště v její blízkosti nebyla stejným městem jako je dnes, ale i přes to nepřipisují letišti žádné velké zásluhy či výjimečnost.

Ráda bych podotkla, že prvotně jsem předpokládala, že starší respondenti z civilní sféry budou mít větší přehled o profesi vojáka než mladší respondenti. Už jen z toho důvodu, že se mezi vojáky pohybují delší dobu a mají s vojáky více zkušeností. Opak byl však pravdou a překvapila mě skupina mladších civilistů svou svébytností a svými postoji. To se bohužel nedá zaznamenat o starších civilistech. Tam naopak jsem byla zklamána přežíváním stereotypních postojů vůči vojákům a slabým uvědoměním si specifik jejich práce.

Bohužel jsem v tomto mém předpokladu nevzala v potaz předsudky respondentů. Předsudek převážně nepřichází ze spolehlivého poznání, avšak spíše z předpokladu nebo mínění. To je možná důvodem, proč odpovědi starší respondentů se neshodovaly s mým očekáváním. V současné době mají předsudky spíše lidé staršího věku než ti mladší. Ale je to také ovlivněno dobou, ve které jednotlivé generace vyrůstaly. Jako příklad bych uvedla předsudky vůči Židům v meziválečném období na počátku 20. století. Dnešní lidé již nemají předsudky vůči této skupině, ale šíří se nové předsudky, například vůči romské komunitě nebo běžencům.

Zmiňuji to z toho důvodu, že bych na to ráda navázala rozhovorem se staršími respondenty z civilní sféry. Jelikož tito respondenti narozeni nejpozději v 80. letech 20. století, zažili dobu, kdy byla základní vojenská služba povinná pro všechny muže. Tato zkušenost může mít negativní vliv na vznik předsudků vůči Armádě České republiky. Jak jsem již zmiňovala, tito respondenti se k názorům na Českou armádu stavili až negativně, můžeme vycházet z toho, že předsudek a zkušenost ze ZVS mohou mít za vinu, proč respondenti vypovídali tak, jak vypovídali.

Opakem jsou v tomto případě mladší respondenti z civilní oblasti, kteří tento předsudek nemají, a proto mohou mít kladnější, a oproti starším respondentům, neodsuzující názor na Armádu České republiky. Další věc, kterou může armáda mladé respondenty motivovat je finanční ohodnocení. V situaci rostoucí diference výdělků může mít tato skutečnost velký význam.

V závěru každého rozhovoru jsem se všech respondentů optala, zda znají nějaká místa v Čáslavi a jejím okolí, kam by měl přístup pouze voják ba naopak, kam by voják měl svůj přístup omezen. Kromě Čáslavského letiště a vojenských prostor civilní respondenti nenašli žádné další místo, kam by civil nebo voják směl či nesměl. Výjimkou byla vojenská ubytovna, která je sice umístěna ve městě Čáslav, ale patří

ministerstvu obrany. Je významné, že v této souvislosti i civilisté mluví o „ubytovně“, a ne o „kasárnách.“ Zdá se, že pojem kasáren u mladé generace nabývá ryze historického významu.

Ani vojáci si v tomto případě nebyli vědomi míst, kam by voják nesměl, ovšem vzpomněli si, že kdysi existovali, možná stále existují, jinde v České republice podniky, kam má povolený vstup pouze voják po předložení služebního průkazu. Podotkli, že dřív v Čáslavi fungovalo více prostorů, kam měli vstup povolený pouze vojáci, ty ovšem po revoluci zanikly.

Výsledky mého výzkumu poukazují na to, že provádí-li se výzkum v prostředí, kde jsou vojáci již po dlouhá léta adaptováni mezi ostatní spoluobčany, neexistují žádné vyhraněné názory či požadavky na zásahy do každodenního spoluzítí ani se strany civilistů, ani ze strany vojáků. Výsledky mého šetření prohloubily můj zájem o vztah mezi armádou a veřejností a měnící se názory na tyto otázky, jak na lokální, tak na celostátní úrovni. I z výpovědí mladších respondentů je patrné, že se jedná o atraktivní téma, ke kterému mají mladí lidé zájem se vyjádřit.

Pokud by bylo mé šetření provedeno formou kvantitativního výzkumu, vyžadovalo by větší finanční prostředky a více pracovníků, ale přineslo by poznatky reprezentativní pro větší oblasti pozorování. Tím míním například Čáslav a její blízké okolí, popřípadě jiná, další města, pro která jsou důležité otázky střetu a prolínání civilního a armádního světa. Takový výzkum by mohl být prospěšný pro správu města, které by přineslo informace o veřejném mínění na téma působení vojska na jeho území i pro armádu a její řízení.

Empirickým výzkumem se v mé bakalářské práci potvrdila teorie Charlese Moskose, který poukázal na odlišnost „armádního světa“, který je vytvářen vyčleněním armády s její vnitřními institucemi v oblasti soudnictví, systému socializace a dalších. Potvrzena byla i jeho teoretická teze o oslabení institucionální odlišnosti armády od civilního světa, a to zejména v otázce chápání vojenského zaměstnání jako zvláštního a výjimečného. U civilistů je dle jejich výpovědí rozdíl mezi civilním a vojenským povoláním minimální a změnu lze pozorovat i v názorech vojáků na jejich povolání, když v první fázi rozhovoru zdůrazňují téměř naprostou srovnatelnost, a až na druhém místě zmiňují vyšší prestiž svého povolání. Sami vojáci

odkazují na to, že přesvědčení o vyšší prestiži vojenského povolání pochází spíše z minulosti, ze školní přípravy a období socializace.

Nakonec bych ráda zmínila svůj budoucí zájem o zkoumání názorů vojáků jednotlivých složek armády a postojů k jejich povolání. Pokud bych měla tuto myšlenku více rozvinout, jednalo by se o porovnání různých složek armády, letectva, pozemního síl, nebo speciálních aktivních síl a postojů jejich příslušníků. Jaké jsou mezi jednotlivými složkami rozdíly, v čem se liší a naopak, v čem zůstávají jednotné.

Seznam použité literatury

Monografie:

Moskos, Charles C. „Institution Versus Occupation: Contrasting Models of Military Organization“. Washington, D.C.: Wilson Center, International Security Studies Program 1981.

Mills, C. W: Sociologická imaginace; SLON 2002

Allard-Jan tan Berge: Příručka NATO: Best & Bad Practices on Civil-Military Interaction, June 2014

https://en.wikipedia.org/wiki/Civil%E2%80%93military_relations

Civil–military relations (Civ-Mil or CMR) describes the relationship between civil society as a whole and the military organization or organizations established to protect it. CMR is an umbrella concept that incorporates a diverse, often normative field, which moves within and across management, social science and policy scales.¹Crabb, Tyler and Segal, David. 2015. "Military Sociology" in *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, Third Edition*, Taylor and Francis. pp. 2133-2138. DOI: 10.1081/E-EPAP3-120053116¹¹ More narrowly, it describes the relationship between the civil authority of a given society and its military authority. Studies of civil-military relations often rest on a normative assumption that [civilian control of the military](#) is preferable to military control of the state, although some analyses are more descriptive in nature.

A paradox lies at the center of traditional civil-military relations theory. The military, an institution designed to protect the polity, must also be strong enough to threaten the society it serves. A military take-over or coup is a worst-case example. Ultimately, the military must accept that civilian authorities have the "right to be wrong".¹Mills, C.W: Sociologická imaginace; SLON²⁰⁰² In other words, they may be responsible for carrying out a policy decision they disagree with. Civilian supremacy over the military is a complicated matter. The rightness or wrongness of a policy or decision can be ambiguous. Civilian decision makers may be impervious to corrective information. The relationship between civilian authorities and military leaders must be worked out

in practice.¹ Crabb, Tyler and Segal, David. 2015. "Military Sociology" in *Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, Third Edition*, Taylor and Francis. pp. 2133. DOI: 10.1081/E-EPAP3-120053116³¹

While generally not considered a separate academic area of study in and of itself, it involves scholars and practitioners from many fields and specialties. Apart from [political science](#) and [sociology](#), Civ-Mil (CMR) draws upon such diverse fields as [law](#), [philosophy](#), [area studies](#), [psychology](#), [cultural studies](#), [anthropology](#), [economics](#), history, [diplomatic history](#), [journalism](#), and the [military](#), among others. It involves study and discussion of a diverse range of issues including but not limited to: [civilian control of the military](#), [military professionalism](#), war, [civil-military operations](#), [military institutions](#), and other related subjects. International in scope, civil-military relations involves discussion and research from across the world. The theoretical discussion can include [non-state actors](#)^{[7][8]} as well as more traditional [nation-states](#). Other research involves discerning the details of military political attitudes, [voting behavior](#),^{[9][10][11]} and the potential impact on and interaction with democratic society^{[12][13]} as

Major theoretical discussions in Civil-military relations

The debate focused primarily on the nature of the relationship between the civilian and military worlds. There was widespread agreement that there were two distinct worlds and that they were fundamentally different from one another. The argument was over how best to ensure that the two could coexist without endangering liberal democracy.

Charles Moskos developed the institutional/occupational (I/O) hypothesis as a means to promote comparative historical studies of military organization and military change. This hypothesis evolved into the Postmodern Military Model, which helped predict the course of civil-military relations after the end of the Cold War. The I/O hypothesis argued that the military was moving away from an institutional model towards one that was more occupational in nature. An institutional model presents the military as an organization highly divergent from civilian society while an occupational model presents the military more convergent with civilian structures. While Moskos did not propose that the military was ever "entirely separate or entirely coterminous with

civilian society", the use of a scale helped better to highlight the changing interface between the armed forces and society.“

Významní autoři v oblasti sociologie vojenství

- [Morris Janowitz](#)
- [David R. Segal](#)
- [James Burk](#)
- [Charles Moskos](#)
- [Patricia M. Shields](#)

Časopisy:

- Obrana a strategie www.obranaastrategie.cz
- Vojenské rozhledy <http://vojenskerozhledy.cz/en/>
- Armed Forces and Society <https://journals.sagepub.com/home/afs>
- Res Militaris <http://resmilitaris.net/index.php>

Internetové zdroje:

Crabb, Tyler and Segal, David. 2015. "Military Sociology" in Encyclopedia of Public Administration and Public Policy, Third Edition, Taylor and Francis. pp. 2133-2138 [online]. [cit. 18.3.2019]. Dostupné z:

https://en.wikipedia.org/wiki/Military_sociology

Hořejší, Vladimír. 2018. „Stručná historie na katastru dnešní Čáslavi“ Městský úřad Čáslav [online]. [cit. 6. 2. 2019]. Dostupné z: <http://www.meucaslav.cz/historie/d-1041>

„Historie základny“ 21. základna taktického letectva Čáslav [online]. [cit. 1. 3. 2019]. Dostupné z: <http://afbcaslav.cz/?p=417>

Metoda „Focus Group“ [online]. [cit. 18. 3. 2019] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Focus_groups

Přílohy:

1. Okódovaný přepis rozhovoru
2. Vzor kódovníku ke každému scénáři

	1	Skupina č. 1 (vojáci nad 30 let)
	2	Tazatel = T
	3	Respondent 1, 2, 3, 4, 5, 6 = R1, R2, R3, R4, R5, R6
	4	T: Tak já vás tady vítám, a předem, než začneme, tak se vás chci zeptat, jestli souhlasíte s tím, že si náš rozhovor nahraju?
	5	R1, R2, R3, R4, R5, R6: Ano
	6	T: Děkuji. Přejdeme tedy k první otázce, kterou jsem si pro vás připravila a ta zní takto: Jak chápete svoji práci vojáka? Jestli ji dokážete nějak popsat nebo je to pro vás obyčejná práce?
práce vojáka	7	R6: Nemá to hlubší význam, prostě je to práce.
	8	T: Není to nic, kvůli čemu byste se cítili výjimečně?
práce vojáka	9	R5: Pro mě je to zaměstnání jako každý jiný.
	10	T: Takže ani na té práci samotné není nic výjimečného?
práce vojáka ..ne/stejná práce jako jiná	11	R3: Tak vzhledem k tomu, jakou práci dělám, že je to vlastně opravář, tak je to stejný jako automechanik, že jo, akorát je to na letadlech.
	12	T: Takže kdyby ses srovnal s automechanikem, tak by ses oproti němu necítil nijak výjimečně?
	13	R3: Asi ne.
práce vojáka ..motivace	14	R4: Já tedy musím říct, sám o sobě, že to nedělám proto peníze, ale, že mě to baví. Vždycky mě to bavilo. Nechápu to jako něco výjimečného, ale baví mě to. Někdo to dělá proto, že si potřebuje nutně vydělat peníze, nebo nic jiného neumí, ale mě to baví. Někdy jsem i pyšný na to, že to dělám, ale že bych si připadal úplně nějak výjimečně, nebo nadřazeně nad někým, tak to ne.
..výjimečnost	15	R6: Ona v tom je jistá lukrativita, protože jsou to letadla, ke kterým jako běžný civilisti nepřijdou jako k auto, to je tam možná jako maličko navíc, ale jinak je to normální zaměstnání.
práce vojáka ..motivace	16	R1: Jo, mě to taky baví ta práce, a jako říkali ostatní, a přijde mi to jako výjimečný tím, že jsou to ty letadla no. Jinak asi nic závratného, co by se nedalo dělat v civilu.
..motivace	17	R4: Nepovyšuji se na někoho, jako že bych byl něco víc, než někdo jiný, myslím si, že každý povolání, ať dělá člověk třeba prodavače rohlíků, tak i to je důležité, to samé jako odečet elektriny, nebo já nevím, opravář vody. Každý má svoje poslání. Ale ta práce mě naplňuje natolik, že jsem rád, že jí dělám, že nedělám jinou.
	18	T: Takže si myslíte, že být vojákem je práce stejná, jako každá jiná?

	19	R1: Tak každý si to mohl svobodně vybrat, někdo šel na učňák, někdo šel na vojenskou školu..
	20	T: Takže se necítíte nějak nadřazeně?
	21	R6: Nadřazeně určitě ne.
	22	R4: To určitě ne.
	23	R1: Ne.
	24	R3: Ne. Ale samozřejmě, že jsou pak profese vojenský, který jsou pak úplně jinde od nás, být někde odstřelovač nebo ti kluci, kteří opravdu chodí na ty průzkumy, tak to je.. tam je určité elitářství asi, na druhou stranu, oni jsou dost neuplatnitelní v civilním životě pak. Pokud tedy nechtějí dělat nájemné vrahy.
..ne/stejná práce jako jiná	25	R2: Je to asi hodně dané výchovou, jak toho mladého vychovávají. Jak se k němu chovají, když jsou nadřazený podřazený, jo. Jak mu dávají znát, že oni jsou elita nebo ne. To si myslím, že u toho je to hodně vidět. I v té škole, někteří přijdou ze školy a řeknou „já jsem někdo“, protože oni ho tím ve škole živilí. Ale kdo se postupně dostával na nějakou nějakou funkci, tak si myslím, že to tak jako není, no.
..výjimečnost	26	R6: Jinak by ti odpověděli například lidi z útvarů rychlého nasazení nebo jak jsou průzkumáci, tak to jsou prostě hrdí, patrioti. Takže ti by ti řekli „ano, jsme hrdí, jsme výjimeční, protože my jsme elita“. Já si to o sobě nemyslím, ale oni si to určitě o sobě myslit budou. A jak jsme tady všichni odpověděli, není to nic výjimečného..
..ne/stejná práce jako jiná	27	R2: Záleží i z té školy, já co jsem se setkala, co přišli mladí ze školy, tak ti takhle přišli vychovaní, že oni jsou ti, kteří budou vykonávat to prestižní povolání.
	28	T: Asi záleží na tom, jak dlouho už tu práci děláte, ne? Po 30 letech už si na to člověk zvykne...
	29	R2: To je pravda, já když jsem šla před 30 lety, dejme tomu, než jsem se tedy dostala po dvou letech na letiště vůbec, mezi jiné lidi, než byli třeba v té Boleslavi, tam byla dána ta hierarchie.
	30	Tak vy si, už po těch odpracovaných letech na letišti, výjimečně nepřijdete, ale kdybyste se zpětně vrátili tak jste se tak cítili, když jste nastoupili na letiště?
..výjimečnost	31	R6: Když jsem nastoupil před 25 lety, tak ano. Tak jsem se tím i chlubil, dneska se tím nechlubím.
..výjimečnost	32	R1: Já to mám tak nějak stejně, když jsem studovala vojenskou školu, tak jsem se cítila, jakože studuju na vojenské škole, ale tak rodiče bych řekla, že jsou na mě pyšní, že jsem voják. Mě to teda nepřijde jako něco extra teda..
..výjimečnost	33	R4: Asi to spíš sklouzlo k tomu stereotypu. Jo, když to člověk dělá dlouhou dobu, tak mu to nepřijde až tak výjimečný, ale ze začátku

..výjimečnost	○	to bylo asi něco jiného než teď.
	34	R3: A taky po těch letech, co to asi tady všichni děláme, tak prostě víme, že jsou potřeba i ostatní profese a všechno okolo a máme k tomu respekt. Že všechno se musí dělat tak, aby.. že ke všemu musí být nějaké znalosti. Takže není důvod, proč se cítit úplně nějak mega výjimečně.
..výjimečnost	○	
..ne/stejná práce jako jiná	}	
	35	T: A ještě k tomu, je něco, co vás v té práci motivuje, co se vám na ní líbí, kromě toho finančního ohodnocení? Protože všichni víme, že tam nejsou stejné poměry, jako třeba u té prodavačky..
	36	R1: Mě se líbí třeba ten kolektiv, třeba radši pracuju s těma chlapama. Měla jsem nějaké brigády, kde byly samý ženský, což pro mě není úplně nejlepší. Takže líbí se mi ten kolektiv, že se sejdeme, udělá se nějaká akce nebo i pracovně, že ti chlapi přijdou nebo vyjdou vstříc. Takový jednání na úrovni, jakože.. takový kamarádský vztahy bych řekla. Což mi třeba nepříjde u těch pozemáků, takový jakože to tam úplně takový není, ale jako nevím, nebyla jsem tam, ale myslím si to. My ty vztahy máme lepší, teda u nás na letce.
..motivace	}	
	37	R6: Vzdušný síly celkově, to jdeš pak na Generální štáb, jde k zeleným a modrým a je to úplně o něčem jiným. Tak je to zajímavá práce s těma letadly, mě to baví. I po těch letech, vždycky když to dáme dohromady a ono to letí, tak se směju jak měsíček. Prostě takový malý zázrak, v uvozovkách.
..motivace	}	
	38	R3: To je pravda.
	39	T: Takže se vám to líbí, protože z toho vidíte nějaký výsledky.
	40	R2: samozřejmě, my na tom letišti máme takovou práci, že my jsme pořád v té jakoby akci, že kdyby se prostě něco stalo, nedej bože, prostě by to zůstalo při starém. Kluci by dávali do kupy letadla a my jsme řídili ty operace, řídicí letového provozu by řídil letový provoz...
	41	R5: Svým způsobem my prostě děláme stabilní práci, když se to tak vezme. Je den opravuje, jeden zadává data, třetí dělá...
	42	R1: Se systémy, s nějakými daty..
	43	R5: Přesně tak..
	44	R1: A všechno souvisí se vším.
..motivace	}	
	45	R3: Asi všichni máme společný to, že když slyšíme ten randál nad sebou tak se vždycky podívám, co letí bych řekl. (haha) To je asi ta největší odměna, vizuální. To, že to letí, to že to startuje, to že u toho člověk může být, to je všechno hezký no.
	46	R6: Je to odměna no.

	47	R3: I když to kolo stojí třeba občas za prod..
..motivace	48	R4: Ať děláme co děláme, každej jsme kolečko v hodinovém strojku a pokud se nezapojí, tak ten strojek fungovat nebude. Takže každej má tu radost, že když nějakou tu svojí práci udělá, tak se to na konci posune tak, že to letadlo letí.
	49	T: Takže vás motivuje to, že jste vlastně všichni důležití?
	50	R1, R2, R3: Jo.
	51	R4: Nebereme to tak, že někdo je důležitější, ale i ten nejmenší.. vlastně i ten obyčejný třeba kuchař, je taky důležitý. Když se ten pilot nenají, tak to letadlo taky nepoletí. Důležitý je úplně každý.
	52	T: Tak děkuji a teď přejdeme spíše k rodině. Jak bere vaši práci vaše rodina? Jak na to reaguje, jestli to taky vnímá jako vy, že jste vojáci nebo naopak, jak už tady bylo zmíněno, jsou na vás pyšní?
rodina a práce vojáka	53	R6: Spíš asi ne, u nás tedy, že by byli pyšní. U nás to berou jako práce. Určitě.
	54	R3: Budeme se bavit o úzké rodině? Nebo o širší?
	55	T: Budeme brát úzkou rodinu. Děti a partnera, ale můžeme i rodiče a sourozence.
rodina a práce vojáka	56	R3: Tak rodiče, určitě teda jako hlavně táta, ten je teda na to pyšný, že jsem u letectva, jako jednoznačně. Jako mamina si myslím, že taky. Moje žena je u letectva taky, takže proto je to asi normální.
rodina a práce vojáka ..spoko rodina s prací	57	R6: U nás nevím, jestli jsou na mě pyšní rodiče, protože jsme se o tom nikdy nebavili. Jsou určitě rádi, že tam jsem. No a doma to berou tak nějak automaticky, jestli půjdu ráno zedničit, nebo půjdu dělat tam, tak je to nějak v celku jedno.
rodina a práce vojáka	58	R1: Na mě jsou ti rodiče pyšní a jsou rádi, že mám v podstatě, kdybych neudělala nějaký mega průser, tak mám jako jistou práci. Protože když se to tak vezme, tak ten člověk v tom civilu jako nevím, kdy se ten šéf špatně vyspí a nerozmyslí se a neřekla, tak dneska vyhodím 5 lidí. Co ž si myslím, že u té armády to tak jako nejde nebo nedělá se to. Když chce někdo někoho vyhodit, tak jsou tam různý kritéria a požadavky a trvá to trochu déle.
..ne/stejná práce jako jiná	59	T: A co se týče těch drahých poloviček nebo i dětí, myslíte si, že když máte už třeba odrostlejší děti, že oni jsou na vás pyšní nebo si myslíte, že se za to třeba stydí? Vnímáte to?
	60	R1: Já si myslím, že bydlíme v Čáslavi, kde je každý druhý voják, takže aby se někdo musel stydět za ty rodiče, že dělají na letišti, tak to si myslím, že jako asi není. Ale nemám tak velké dítě, takže nevím, ale je to takový můj názor.
rodina a práce vojáka	61	R2: Dítě to prostě bere tak, že je to práce. Myslím si, že to neberou, jako že rodič je voják.. Jako můj taťka jako asi je na mě

rodina a práce vojáka		pyšný, sourozenci, co se týká sester, tak ty to berou, jako že mám práci takovou a takovou. Okolí už to bere tak, že seš lampasák a platíme tě ze svých daní. A s tím jsem se jako setkala. A když to řeknu na Moravě, tak jsou to otázky „A proč?“ a já odpovídám, tak je to práce. Tím, že sourozenci už za ty roky vědí, co to obnáší...
	62	T: Takže tam není obdiv nebo třeba závist?
	63	R2: Jako v nejbližší rodině asi určitě ne.
	64	R6: V rodině určitě ne. Možná ta vzdálenější rodina, ty sestřenice, se kterýma se aspoň my, nevidáme tak často, tak tam to možná budou brát tak, že jako „hele, on dělám támhle u letadla..“ Ale ta užší rodina určitě ne.
rodina a práce vojáka ..spoko rodina s prací		65
	66	R5: Když to vezmu ze svého pohledu, tak si myslím, že rodiče jsou rádi, že tu práci máme, že jsme se někam dopravovali, že jsme schopni zabezpečit svoji rodinu a děti. Takže to berou dobře, že jsou rádi, že se dokážeme o tu rodinu postarat a že máme to stabilní zaměstnání.
rodina a práce vojáka		66
	67	R6: Ale já si myslím, že by byli rádi, i kdybych byl třeba ten zedník, ale hlavně, abych se staral o tu rodinu. Podle mého jsou rádi naši rodiče, že nás dobře vychovali, že nejsme třeba žádní...
	68	R1: Povaleči..
	69	R6: Tak, správně.
..spoko rodina s prací rodina a práce vojáka		69
	70	R4: Já si třeba myslím, že můj táta je pyšný, že jsem voják a že jsem u letectva.
	71	T: Je zajímavé, že se všichni soustředíte na ty rodiče, ale děti jste moc nezmiňli.
..spoko rodina s prací rodina a práce vojáka		71
	72	R4: Tak je pravda, že můj syn, když se ve škole zmíní, že má rodiče u armády, tak je na to hodně pyšný. Cítí se maličko výjimečnější od ostatních.
rodina a práce vojáka		72
	73	R2: Já si třeba nemyslím, že by byl nějak můj syn jakoby pyšný.
	74	R1: Třeba ti to tak jenom přijde, nebo ti to neřekl.
rodina a práce vojáka		74
	75	R2: Ne jako, protože v jeho okolí jsou všichni rodiče vojáci, tak mu to nepřijde jako až tak něco výjimečného.
	76	R1: Ale až bude třeba někde na vysoké a tam se budou bavit, tak to bude brát třeba zas trochu jinak.
	77	R4: Tak můj syn je zase s dětma, kde jich je úplné minimum (lidí u armády)..
	78	R2: Protože Marek (syn) byl předtím ve škole v Čáslavi, tak tam jich taky pár bylo, tak ty lidi měl neustále kolem sebe.
	78	T: Tak jelikož všichni žijete v Čáslavi, tak se chci zeptat, jestli vaše rodina, teď je tím asi míněno hlavně manžel / ka, děti, jsou

		spokojeni s životem, tady v Čáslavi? Jestli si myslíte, že jsou tady spokojeni?
..spoko rodina v Čáslavi	79	R6: U nás jo.
..spoko rodina v Čáslavi	80	R5: Několikrát jsme nadhazovali, že kdyby byla ta možnost se odstěhovat, tak rozhodně by naše děti odsud nechtěli.
..spoko rodina v Čáslavi	81	R4: Taky si to myslím.
	82	R3: Já jsem spokojený a nedávno jsem od své ženy slyšel, že se tady (v Čáslavi) konečně cítí jako doma, že tu není na návštěvě. Mimochodem, už je tady asi 20 let. (haha)
	83	R2: Já už se odsud nehnu. (haha)
	84	T: Takže nemá k životu v Čáslavi nějaké výhrady, že by měli vyloženě nějaké stížnosti?
	85	R3: Jakože tu něco chybí?
..nespoko rodina v Čáslavi	86	R1: Cyklostezky tu chybí! Mému skoro manželovi tady chybí cyklostezky.
	87	R5: Nevím, asi po těch letech, co jsem tady, tak jsem si tak zvykl, že nemám nic, co by mi tu chybělo..
	88	T: Teď myslíme spíše tu rodinu, jestli si myslíš, že ta rodina....
..spoko rodina v Čáslavi	89	R5: Já si myslím, že je tady spokojená.
..spoko rodina v Čáslavi	90	R1: Já si taky myslím, že je tady celkově vyžití, tak akorát všeho. Na takové menší město.
	91	R2: Když mě sem přijede sestra na návštěvu, tak té se tady líbí.
	92	R1: Mým rodičům se tady třeba taky líbí.
	93	R5: Na to, jak je to malé město, tak si myslím...
	94	R1: Že se hodně investuje, že se opravují věci..
	95	R5: Ano, ano.
..spoko rodina v Čáslavi	96	R6: Roste to město svým způsobem.
	97	R5: Ano, přesně.
	98	R5: A i ta omladina tady má to vyžití, ne jenom sportovní.
..spoko rodina v Čáslavi	99	R6: Je to dostačující.
	100	T: Teď tedy otázka trochu na zamyšlení. Kdyby se letiště muselo letiště přesunout jinam a vy byste museli odejít z Čáslavi, odcházelo by se vám s lehkým srdcem?
odchod z Čáslavi	101	R3: Tak do určité míry, to co jsme tady řekli máme dané tím, že tu máme své přátele a většinou jsou dost spjatí s prací, neříkám, že jsou to úplně všichni.. Takže já říkám, kde se ta rodina, kde jsou ti přátele, tak tam člověk může být doma. Ale asi by se vzpomínalo

odchod z Čáslavi	102	hodně na Čáslav, kdybychom se měli přestěhovat někam jinam. Myslím si, že spousta lidí by taky dojížděla, do 100 km radši, než aby se přestěhovala.
odchod z Čáslavi	103	R6: Teď jsem to chtěl říct. R5: Já bych se asi nestěhoval, protože jsem tady prožil víc jako polovinu svého života, tak už tu vazbu k tomu městu už mám tak velkou, že kdybych měl mít to místo někde jinde, tak bych třeba to povolání radši nedělal, ale zůstal bych radši tady.
odchod z Čáslavi	104	R6: Otázkou zase, jak už bylo řečeno, jako by to bylo daleko. Každý tu strávil nespočet měsíců, spousta let..
odchod z Čáslavi	105	T: Takže odejít by se vám nechtělo?
odchod z Čáslavi	106	R4, R5, R6: Ne.
odchod z Čáslavi	107	R2: Moje už je to třetí letiště, takže já jsem zažila takové to stěhování, kdy mi řekli „všichni jdou“, takže jsme šli z Mošnova do Přerova a šla celá parta. Je pravda, že to nebylo tak daleko, ale ta parta se tak držela. Pak jsme šli většina sem a spousta lidí se zase drželo při sobě.
odchod z Čáslavi	108	R3: Asi to jako nebude, že by člověk přišel někam na úplně neznámé místo a nikoho tam neznal, to to bylo asi mnohem těžší.
odchod z Čáslavi	109	R5: Asi jako jednatel bych radši dojížděla, než abych tam musela stěhovat tu rodinu, to řeknu na rovinu.
odchod z Čáslavi	110	R2: Jako oni kdyby řekli „celé“, tak by se spousta lidí přemístila, tak to je jinačí, když kdyby řekli, tak ty půjdeš tam, ty tam.. tak by to bylo asi horší.
odchod z Čáslavi	111	T: Já vím, že něco takového už tady bylo řečeno, ale aby na to dokázali odpovědět všichni, byla vaše osobní volba, pracovat tady v Čáslavi na letišti nebo jestli vám toto místo bylo přiděleno? Nebo jestli jste měli nějaký způsobem na výběr?
..vlastní volba jít do Čáslavi	112	R4: Já jsem moc na výběr neměl, já jsem dostal jedno místo a tam jsem musel jít. Zas jako jsem bojoval, chtěl jsem jít jinam, ale po těch pár letech, co už jsem tady byl, jsem si tak zvyknul, i na ten kolektiv, že už jsem chtěl zůstat. A když se naskytla možnost odejít, tak jsem to hodně zvažoval, jestli mám nebo nemám, ale nakonec zvítězilo zůstat.
..vlastní volba jít do Čáslavi	113	R5: Tak mě to místo tady bylo nabídnuto, a tím, že jsem bydlela nedaleko, tak jsem toho svým způsobem využila. A jsem ráda, že jsem to udělala.
..vlastní volba jít do Čáslavi	114	R1: Tak mě byly vlastně nabídnuty 4 místa, do Prahy, Stará Boleslav, Čáslav a ještě něco.. všechno bylo v Čechách. Do Boleslavi jsem nechtěla, Praha se mi nelíbí, o Čáslavi jsem nikdy neslyšela, tak jsem si říkala, že to zkusím. (haha) Takže vlastní volba.

..vlastní volba jít do Čáslavi	115	R6: Vlastní volba.
..vlastní volba jít do Čáslavi	116	R2: Nakonec z toho byla taky vlastní volba. (haha) Akorát, že jsem vyzkoušela dalších pět míst předtím. A nakonec stejně, jsem skončila u těch letadel. Protože když jsem šla z Přerova do Prahy, tak tam jsem si dala žádost sem, do Čáslavi. A být u toho létání přímo, je něco jiného, než být jen u řízení letového provozu. U oblastního, kdy to je vidět jen na monitoru, ale vidět to v akci, to je něco jiného.
	117	T: A když jsme mluvili u přesunu toho letiště, tak vy jste říkali, že byste radši dojížděli než se stěhovat, tak teď se chci zeptat, kdyby tady ta vaše kariéra skončila, tady na tom letišti, zůstali byste tady v té Čáslavi? Jenom proto, že jste tady spokojení, že tady máte ty známí, nebo byste byli schopni se od toho odpoutat a jít někam jinam? Za jinou prací?
..zůstat v Čáslavi po kariéře	118	R6: Já určitě ne, já bych tady zůstal. Hledal bych aspoň zaměstnání schopný dojíždění, maximálně ta Praha (Čáslav-Praha cca 90 km), ale nešel bych kvůli práci někam jinam.
..zůstat v Čáslavi po kariéře	119	R5: Já s tím budu jen souhlasit. Určitě bych odsud nešla a hledala bych místo tady v okolí, eventuelně tu Prahu.
..zůstat v Čáslavi po kariéře	120	R4: Taky bych zůstal.
..zůstat v Čáslavi po kariéře	121	R1: Tak mě se tady líbí, taky bych tady zůstala, ale asi bych měla trošku jednodušší to rozhodování, protože mám malé dítě, takže tady ještě nemá nějaký vazby.
	122	T: Takže bys s tím neměla problém? Se odstěhovat?
..zůstat v Čáslavi po kariéře	123	R1: Jako asi by mě to mrzelo, ale zase abych denně odjížděla 150 km.. nevím no. Jako líbí se mi tady, ale zase než dojíždět.. nevím. Bylo by to asi hodně těžké rozhodování.
..zůstat v Čáslavi po kariéře	124	R3: Tak pro mě asi otázka těch přátel, jestli by tady zůstávali, nebo jestli by šli taky někam a taky hlavně rodina. Nikdy člověk neví, co bude. Jestli bude někdo někde z příbuzných blízkých potřebovat pomoct a my se tam budeme muset kvůli tomu přestěhovat, nebo si ho budeme muset vzít sem.. Nikdy člověk neví, co se stane. Ale lehkou by se mi asi odsud nešlo, to zázemí je tady prostě velký.
..zůstat v Čáslavi po kariéře	125	T: A kdybyste si tady museli najít jinou práci, myslíte si, že jste z povolání vojáka získali nějaké schopnosti, které by vám pomohli při hledání nějakého civilního zaměstnání? Jestli to má nějakou výhodu, že jste byli vojáci?
..výhody vojáka pro civil	126	R2: Nevím, jestli je to výhoda, spíš, že takový ten zvyk, že ten voják se neustále učí něco nového, takže prostě přijímá ty znalosti, ty vědomosti, je na to zvyklý, se učit něco nového. Takže by s tím nebyl problém, naučit se něco jiného. Ale jestli se dá zrovna ta naše práce uplatnit někde jinde...

- ..výhody vojáka pro civil 127 R1: Já si třeba myslím, že máme třeba tu výhodu, oproti civilu, že nám armáda zaplatí angličtinu, jako kurz. Což by se třeba někde v civilu mohlo hodit, ale konkrétně nějaká ta funkční náplň, jako technika.. nevím, jestli by se to v civilu dalo někde využít.
- ..výhody vojáka pro civil 128 R3: Jako všeobecně spolehlivost nebo přesnost, jako třeba časová, což se v dnešní době moc nevidím, to si myslím, že je výhoda, kterou může ten vojenský život člověku vštípit. A může to být potom výhodou při hledání nějakého civilního zaměstnání.
- ..výhody vojáka pro civil 129 R4: U někoho to může být vedení, pro někoho, kdo je zvyklí dávat rozkazy, tak se mu to v jiném povolání hodí, že dokáže organizovat, dokáže rozhodovat nebo vést kolektiv a nebo naopak, ten kdo je podřízený, nemá problém s autoritou a je schopen se podřídit nějakému novému zaměstnání a udělat ústupek osobní. Což v civilu ty lidi moc neumí, asi.
- 130 T: Jste tady na začátku srovnávali s tím automechanikem, tak tam by mohla být nějaká výhoda, ne? Furt by se jednalo o ty opravářský práce?
- 131 R3: Jasně, že člověk potom vidí to auto je, nebo je spokojený s tím, že ho opravil, ale já bych asi nechtěl jít dělat pod někoho, já bych to asi chtěl dělat sám na sebe.
- 132 T: Ale tak máš výhody, že to umíš, že bys to mohl jít dělat někam do civilu.
- ..výhody vojáka pro civil 133 R3: Tak nějaký ty základy... věci, zkušenosti. Rozmontovávání a dávání znova dohromady nějakých mechanických částí a tak dále nebo i zkušenosti s elektronikou. To jsou věci, který se dají prostě využít, no. A spousta z nás to mají jako koníček, že se hrabou v autech, v televizích a v podobných věcech.
- 134 T: Takže je to jistá výhoda.
- 135 R4: Asi možná, kdybychom byli vojáci vzatí, jako bojovníci, kteří jdou do boje, tak to nemůžeš v tom civilu nějak extra uplatnit. Ale určitě ta přesnost a dochvilnost.
- ..výhody vojáka pro civil 136 R2: Zodpovědnost.
- 137 R5: Plnění těch rozkazů.
- 138 R3: Asi kdybych byl voják pozemních sil.. ten určitě ví, jak má řadový voják poslouchat ty rozkazy a jak funguje svým způsobem ta hierarchie. Mají zase jiné ty výhody ti chlapi. Zas záleží, jakou k tomu mají vlastní iniciativu.
- 139 R6: Jaký k tomu mají přístup, no.
- 140 R3: Což u nás se vyžaduje, při řešení nějakého problému, aby měl člověk nějaký ten přístup k věci.
- 141 T: Teď se zeptám, myslíte si, že být vojákem znamená být nějak

omezen, vůči veřejnosti? Nebo civilistům?

omezení vojáka

142

R6: Tak my už jsme svým způsobem omezení. Nemůžeme být v odborech, nemůžeme se politicky vyjadřovat. Ale to je prostě to povolání, s tím jsme do toho šli, když jsme nastupovali. Takže jsme si to zvolili dobrovolně. Ale máme jistá omezení. Zase pak naopak získáváme jiné výhody, oproti civilistům, kteří oni nemají.

omezení vojáka

143

R4: Určitě omezení tam jsou i tom, že ať děláš, co děláš, furt musíš vystupovat tak, aby to bylo zneuctění toho povolání. Že na venek si člověk musí pořád zachovávat takovou image. Není to úplně tak, že si můžu dělat co chci. To určitě ne. Neříkám, že je to nějaký drastický omezení.

omezení vojáka

144

R1: No ale musíš se hlídat. Takhle když si dají chlapi třeba na zábavě pár facek, tak to nikdo neřeší. Ale když si dají dva vojáci pár facek, a jeden si řekne „ty jo, to mě teda fakt pěkně naštvál, tak já ho udám“ a už je z toho prostě problém.

omezení vojáka

145

R4: To samé řízení v opilosti. Někdo si dá dvě piva, sedne za volant a jede a když ho chytanou, tak zaplatí pokutu. Já, když udělám to samé, tak už se bere to, že mám jiný povolání a tohle si nesmím dovolit. Takže nemůžu nad tím ani přemýšlet. Když bych to udělal, tak jde o to, že bych byl souzený jiným způsobem než ten civil, který měl třeba zbytkový alkohol nebo cokoliv.

omezení vojáka

146

R3: V podstatě tam je největší problém to, že máme asi většina z nás bezpečnostní prověrky a ve chvíli, kdy uděláš nějaký přestupek, tak v tu chvíli o tu bezpečnostní prověrku s největší pravděpodobností přijdeš. A tím pádem tu prověrku nebudeš mít celý to zaměstnání v té práci, to je ten problém.

omezení vojáka

147

R2: Už ta prověrka je svým způsobem jisté omezení.

148

R4: Ale jako těch výhod je naopak taky dost, není to tak, že by to byly jen omezení.

149

R6: Kompenzuje se to.

150

R4: Kompenzuje. Musíš si najít ty klady i zápory a porovnat, jestli to chci nebo nechci dělat.

151

T: Dokážete říct, čeho všeho se voják nemůže zúčastnit? Byly tady řečeny ty odbory, to politické vyjádření..

omezení vojáka

..demonstrace

152

R3: Politicky vyjadřovat se můžeš, jen nesmíš být členem nějakého politického uskupení nebo strany. Dokonce můžeš kandidovat i do místního zastupitelstva a být místostarosta nebo starosta. Ale nesmíš být účastníkem nějakého politického hnutí nebo politické strany.

omezení vojáka

153

R5: Nebo stávkovat někde a podobně, jo.

154

R3: Stávkovat nemůžeš, to jsou v podstatě věci, který jsou ústavou omezený všem a u nás ty věci prostě ústavně omezený všem.

	155	T: Takže se voják nemůže zúčastnit třeba demonstrace?
..demontrace	156	R3: Může, ale ve svém osobním volnu. Můžu demonstrovat, nemůžu stávkovat. Anebo si na to musím vzít dovolenou.
	157	T: To jsem netušila.
	158	R3: Já tam můžu jít, jako sám za sebe..
..demontrace	159	R2: Nesmíš tam vykřikovat, že jsi voják..
..demontrace	160	R6: Zase se musíš chovat tak, aby právě nemohli na tebe přijít s tím, že jsi nějak zhanobila...
	161	R2: Aby neřekli, že armáda stojí za námi, že jo. Což by nebyla pravda.
..demontrace	162	R4: To znamená, být na demonstraci v uniformě je asi hloupost na hlavu, to nemůžeme udělat.
	163	R3: Vyloženě zakázané to není.
	164	R4: Ale vyloženě povolené taky ne.
..demontrace	165	R5: Je doporučeno se raději takovýchto akcí nezúčastňovat. (haha)
	166	T: Když jste mluvili o těch bezpečnostních prověrkách, je něco o čem nemůžete jako o své práci mluvit? Nebo je těžké, nést vojenské tajemství?
	167	R1: Já přemýšlím, jako jestli nějaké vůbec mám.
..vojenské tajemství	168	R6: My jo, my tam máme.
..vojenské tajemství	169	R4: Jasně, tak jsou tam věci, o kterých se nesmí mluvit. To jsou asi věci specifický přímo z té práce. Něco je, ale když se o tom bude mluvit všeobecně, tak es o tom mluvit může, ale nesmíš zacházet do detailů nebo ukazovat nějakou dokumentaci, nebo jí mít u sebe. Seznamovat třetí osobu s utajenými informacemi.
..vojenské tajemství	170	R3: A v podstatě, co se týče veškerých vojenských akcí a toho všeho, k tomu by se měl vyjadřovat tiskový mluvčí. A řadoví vojáci by se k tomu vyjadřovat neměli.
	171	R5: Jsou určité dokumenty...
..vojenské tajemství	172	R4: To samé, když se stane nějaká situace, my nejsme oprávněni o té situaci mluvit. Když se stane...
	173	R1: Letecká katastrofa třeba..
	174	R4: Letecká katastrofa nebo i na letišti něco, nejsme oprávněni.
..vojenské tajemství	175	R3: To platí i o sociálních sítích, že jo. Zveřejňování, fotky, kde jsme, co tam děláme, ... V rámci služebního poměru to máme zakázáno.
	176	R2: Je to zakázáno, protože se zjistilo, že si někdo takhle něco zveřejňoval a pak se dalo lehce zmapovat kde za celý rok byl a co

tam dělal.

177 R3: Největší průšvih byl asi ten, když si Američané mapovali to běhání a sdíleli to sociálních sítích a bylo podle toho vidět, ty hranice tábora, protože podél nich běhali a v podstatě tajný hranice byly odtajněny. Protože takhle běhalo 15 lidí, kteří byli někde v Afganistánu. A Týká se to Američanů. Takže je to veliký zdroj informací. A služební věci by se tam vůbec zveřejňovat neměli.

178 T: Teď poslední téma. Jestli jsou v Čáslavi nebo okolí nějaké místa nebo znáte, kam buď smí jenom vojáci nebo kam vojáci naopak nesmí?

voják v Čáslavi ne/smí

179 R5: Teď přemyslím, ale zrovna v Čáslavi a okolí mě nic nenapadá, místo, kam by voják nesměl.

180 R1: Mě taky ne. Nenapadá vůbec nic.

181 R3: Do skladu do Lidlu, hele. (haha)

182 T: A naopak, kam můžou jen vojáci?

voják v Čáslavi ne/smí

183 R6: Pokud to má být všeobecně, tak nevím. Pokud to bereš letištně, tak ano, jsou tady objekty...

184 R3: Jako myslíš, že bychom tady měli nějaký vlastní klub jo?

185 T: Místo, kam můžete jen vy, že to není pro veřejnost.

186 R1: Většinou na té základně jako přímo.

187 R2: Tak třeba Zbýšov.

..voják v ČR ne/smí

voják v Čáslavi ne/smí

188 R3: Tak když budeme brát i vojenské objekty, vojenské zařízení. Tak to je třeba školící středisko a tam se dostanou jen vojáci a zaměstnanci Ministerstva obrany.

voják v Čáslavi ne/smí

189 R5: Ale dřív tady těch objektů bylo víc, v okolí Čáslavi, kam mohli opravdu jenom vojáci. Dneska už to teda není.

190 T: Takže taková jsou. A znáte taková místa i někde jinde v republice, kde by nemohli?

..voják v ČR ne/smí

191 R6: Kdysi si pamatuji, že byl v Olomouci vojenský klub, klub „Ponorka“ to si pamatuju. A tam mohli jen vojáci, to byla restaurace.

..voják v ČR ne/smí

192 R2: Nebo „Komorní Hrádek“, ale to také patří pod Ministerstvo obrany, pod náměstka. Pustí tě tam jen se služebním průkazem.

193 R5: Tak určitě to jsou objekty spadající pouze pod armádu nebo ministerstvo a jsou označeny výstižnou cedulí, že se jedná a vojenský objekt.

194 R2: Ale nemyslím si, že na základě toho, že jsem voják, že bych se dostala někam dál, na Ministerstvo třeba.. Nebo tak, se někde

projít.

T: Na to mě navazuje ještě jedna taková myšlenka, jsou na letišti místa, kam nemůžete i přes to, že jste všichni vojáci?

R 1-6: Ano, samozřejmě.

R3: Režimová pracoviště.

R6: Přesně.

R3: Je pravda, že vlastně každý z nás má naprogramovanou vstupku (vstupní karta). Kam může a kam ho ta vstupka nepustí a zase tam může jen v doprovodu osoby, která tam pracuje.

R4: Ale myslím si, že není na letišti místo, kam bychom to měli úplně zakázaný. V doprovodu toho, kdo tam pracuje můžeme úplně všude.

T: Ale samovolně?

R4: Samovolně ne.

R2: Protože tam se ani samovolně nedostaneš.

R4: Ale nemáme zakázaný asi žádný místo. Možná muničák (muniční sklad)..

R3: Ale dostaneš se tam..

R6: Ale svévolně tam nevnikneš, abys vzal za kliku a vešel, to nelze.

T: A vadí vám, že se tady do těch míst nemůžete dostat?

R3: My jsme rádi. (haha) Teda já osobně.

R1: Nepotřebuje vědět všechno. (haha)

R2: Je to o tom, jak by někdo řekl, líná huba, holé neštěstí. Prostě, když si řekne člověk, chtěl bych se tam podívat, dá se domluvit a podívat se tam. Třeba na místa, kde dělám já.

T: Jasně. Tak já vám děkuji za vaše názory, určitě to bylo velmi zajímavé a užitečné. Děkuji vám a ahoj.

Respondenti: Nemáš zač.

..voják na letišti nesmí

..voják na letišti nesmí

..voják na letišti nesmí

..ne/vadí

..voják na letišti nesmí

Kódovník ke scénáři s civilisty

Kategorie	Podkategorie	Číslo	Podčíslo	Číslo
Soustava kódů				80
vojáci ne/smí				2
	jinde v ČR			0
	vadí/nevadí			4
	místa kam nesmíte			4
	byli na letišti			2
omezení vojáků				7
	voják nemohl mluvit			5
práce vojáka				4
	výhody pro civil			6
	úskalí pro získání zaměstnání			4
	liší se od jiných zaměstnání			11
voják člen rodiny				5
	bydlení v Čá kvůli práci			3
	vztah			3
	odejít z Čáslavi			3
voják jako spoluobyvatel				4
	voják na první pohled			4
	pozitivní/negativní rozdíly			1
	liší se vojáci			7
	vnímání ostatních			1
Sety				0

Kódovník ke scénáři s vojáky

Kategorie	Podkategorie	Číslo	Podčíslo	Číslo
Soustava kódů				98
voják a Čáslav - smí/nesmí				5
	místa na letišti kam nesmí			5
	vadí/nevadí			2
	voják a ČR - smí/nesmí			2
omezení vojáka				7
	vojenské tajemství			3
	demonstrace			5
odchod z Čáslavi				4
	výhoda vojáka pro civil			8
	osobní volba jít do Čáslavi			5
	zůstat v Čáslavi po kariéře			6
rodina a práce vojáka				8
	nespoko rodina v Čáslavi			3
	spoko rodina v Čáslavi			7
	spokojenost rodiny s prací			4
práce vojáka				6
	ne/stejná práce jako jiná			5
	motivace			5
	výjimečnost			8
Sety				0

Zdroj: vlastní analýza dat